

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 258

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XI METAI

ANDRIUS NORIMAS

VELNIO SUPYNĖS

Vienoje Trakų smuklėje susirinko senų karių draugė. Kiekvienas pasakojo įdomius savo gyvenimo nuotykius, neišskiriant nė meilės nuotykių su gražiąja lytimi. Vieni pasakojo baisius atsitikimus, kiti — linksmus padaužų pokštus, tretį liūdnuos artimųjų netekimo momentus.

Gale stalo sėdėjo keistos išvaizdos senas karys. Jis dar ir dabar tebenešiojo prie diržo kardą, o mėlynos jo akyse žiburiamo drąsios jaunatvės ugnelė. Jis buvo žilas, tiesą pasakius, lygiai pusė jo galvos ir barzdos plaukų buvo balta, kaip sniegas, o kita pusė, tarytum atidžiai pravesta linija — juoda, kaip varno sparnas. Nors ir išvogtas giliomis raukšlėmis, pulkininko Gindvilos veidas skyrėsi iš kitų jo amžiaus vyrų veidų savo rausva, šviežia spalva. Stambi ir plati jo povyza liūdino apie didelę jėgą, o kietos rankos, dabar laikantios vyno taure, buvo apžėlusios tamsiais plaukais.

— Išgerkime, kad ramiau klausytume, — tarė jis, baigus savo pasakojimą vienam kariui.

Visi tuoj nutilo, nes žinojo, jog Gindvilas taip visada pasako, norėdamas pradėti kokį nors ilgesnį pasakojimą. Išlenkė vyno taures, o smuklininkas, apeidamas visus prie stalo, pilsė į ištuštintas taures seno vengriško vyno, kurį jis parodavo, atvykus jo smuklėn tik įžymiems svečiams. Kasdieniniai lankytojai šiandien negavo smuklėn įeiti, nes Gindvilas su savo draugais nepakėsdavo jų triukšmo ir prasčiokiškų kalbų.

* * *

Tai atsitiko tais laikais, kai aš buvau dar jaunas, gražus ir stiprus. Didysis kunigaikštis mane buvo išsiuntęs pas Kryžiuočių ordino komturą su svarbiu uždaviniu. Tačiau, nuvykus man į ordino žemę, sužinojau, kad komturas buvo išvykęs į Romą, žadėjęs grįžti tik po keliolikos dienų. Žinodamas mūsų kunigaikščio duotą uždavinį, kurį turėjau būtinai atlikti, buvau priverstas pasilikti vokiečių žemėje.

Benuobodžiaudamas ėmiau lankytis pas vietinius gyventojus. Susipažinau su viena iš Prūsų kilusia šeima, kurioje, tiesą pasakius, lankytis mane viliojo jų jauna ir nepaprasto grožio duktė, vardu Elzė...

Neminėsiu smulkiau kaip vystėsi mūsų pažintis, tik pabrėšiu, kad tai buvo mano pirmoji ir paskutinioji mylima moteris...

Klaustytojai reikšmingai persižvalgė tarpusavyje. Jie žinojo Gindvilą iki šiol esant nevedusį, tačiau jis niekad nepasakojo ir neišitarė apie tai. Dabar visi pajuto, jog jis atidengs tą savo gyvenimo paslaptį. Sudarė visi, ir pasirengė dar atidžiau klausytis.

Kartą su Elze išjojau puikiais arkliais pajodinėti į gražias ir kalnuotas apylinkes. Išvykome jau vakarop ir, apie nieką nesirūpindami, tai lenktyniuodami, tai sustodami pagirdyti šaltinio vandeniu žirgus, o ir vėl nulipe, rinkdami įvairiaspalves gėles, labai apšėčiai augusias kalnų šlaituose, nejutom, kaip atslinko vakaras ir ėmė temti.

Namo grįžti buvo per toli, o Elzė bijojo naktį grįžti. Nutarėm paieškoti netoliese nakvynės.

Lyg atsakydamas į mūsų mintis, toluo-

je švystelėjo žiburys. Iki jo buvo toloka, bet apsidairęs, niekur kito, artimesnio, nematydamas, nusprendžiau joti šio kryptimi. Jis buvo dar už dviejų-trijų kalvų. Sugaišome apie valandą, kol užkopėme į kalną, kurio viršūnėje visais aukštais langais švitėjo kažkokia pilis. Elzė nežinojo kam priklausė ši pilis, nes sakėsi niekad iki šiol jos toje apylinkėje nemačiusi. Tai man pasirodė keista, bet ilgai galvoti negalėjome, nes jau buvome prie užrakintų pilies vartų.

Pilyje, matyt, ėjo smarkus ir gyvas pokylis. Girdėjome garsiai šūkaujant vyriskus ir moteriškus balsus, skambant indus ir grojant kanklėmis ar citromis. Savotiški staugimai ir spieгимai mums padarė įspūdžio, kad pilyje lėbauja arba pasigėrę pamišėliai arba laukiniai saracėnai...

Į mano beldimą vartų žiedu ilgai niekas neatsakė.

— Turbūt ir sargai puotauja, kad negirdi mūsų beldimo, — tariau Elzei ir dar smarkiau padaužiau žiedu, taip, jog net vartai sudrebėjo.

Bematant visos šviesos pilyje užgeso ir užstojo kapų tylą. Tik kažkur toli sustaugė šuo ir keistas smarkaus vėjo pūtis praskrido virš aukštų pilies medžių. "Nejau tai šmėklos ar dvasios puotavo ten", — nejučiomis pagalvojau ir keistas prietarin-gumo jausmas pirmą kartą įslinko į mano sielą. Žinojau, kad nebijau gyvų žmonių, kaip jie stiprūs bebūtų, bet kovoti su slaptin-gomis jėgomis iš anapus mūsų pasaulio aš nemokėjau.

Tačiau niekuo neparodžiau savo minčių Elzei, kuri ir taip buvo labai išgąsdinta ir išvargusi. Ji glaudėsi prie manęs, o jos žirgas švelniai padėjo savo galvą jai ant peties.

Norėjau šūktelti esantiems pilyje, kad aš viską girdėjau ir žinau — jiems nėra ko slėptis nuo prieglaudos prašančių keleivių, bet tą pačią akimirką vartų durelės atsidarė ir jose pasirodė mieguistas, susivėlęs senis, laikydamas rankoje mirkčio-jantį žiburį. Apšvietęs juo mūsų veidus, jis kimiui, tarytum girgždančiu balsu paklausė:

— Ko jūs trukdote mano poilsį naktį, ir kas jūs esate, kad taip drąsiai beldžiatės į mano namus?

Norėjau smogti šiam biauriam, gudrios išraiškos seniui, kuris aiškiai melavo, bet susilaikiau, pagalvojęs, jog prievarta ir grubumu nakvynės nelaimėsiu. O mano Elzė taip norėjo poilsio!

— Jei tamsta esi šios pilies savininkas, tai esi blogas šeimnininkas, jeigu nežinai, kad prieš minutę joje lėbavo ir šūkavo svečiai, — tariau jam.

Senis taip pažvelgė į mane, kad aš pajutau, jog ilgiau žiūrėdamas į jo juodas ir galias, tarytum šulinys, akis, neišlaikysiu savo valios. Jutau, kad jame glūdi kažkokia slaptin-ga jėga.

— Mano pilyje niekas negyvena ir niekas nepuotauja jau daugelį metų, — išgirdau lyg per sapną jo žodžius. Ir aš pats ėmiau galvoti, kad man tai tik buvo pasirodė.

— Mes esame labai išvargę. Grįžti namo jau per vėlu ir per toli. Prašau duoti mums du kambarius, kuriuose galėtume iki aušros atstatyti mūsų išsisėmusias jėgas ir duoti pastogę mūsų apsiputojusiems žirgams.

Tik dabar senis atidžiai pažiūrėjo į iš-

nuovargio snaudžiančią ir prisiglaudusią prie manęs Elzė.

— Vargšė mergina... — tarė senis, bet be jokios užuojautos ir jo akys keistai sublizgėjo. — Prašom į vidų.

Mudu daugiau nieko netroškome — tik poilsio, taigi, įėjome pro vartus. Mūsų žirgus senis vedė pats, pastatė juos kieme, o mums pamojo eiti paskui jį.

Ilgas ir tamsus koridorius atšvietė žiburio judesius, ir nuogose, lyg kalėjimo, niuriose sienose šokinėjo mūsų milžiniški šešėliai. Pajutau, kad Elzė dar labiau prisilšiejo prie manęs, o jos šiltas kvėpavimas siekė mano skruostus.

— Tik nepalik manęs vienos — aš bijau, — sušnabzdėjo ji tyliai.

Suspaudžiau jos švelnią rankutę.

Tuo metu senis atidarė kambario duris ir parodė plačią lovą, pastatytą viduryje tuščio kambario. Lova buvo paklota, lyg laukdama pavargusio keleivio.

— Tai tamstos kambarys, o Elzė eis į kitą, — tarė senis įsakančiai, ir man dingtelėjo klausimas: iš kur jis žino Elzės vardą?

— Aš noriu, kad Elzė būtų čia pat, prie manęs.

— Jūs nesate vedę, taigi, negalite miegoti viename kambaryje.

Senis išplėšė Elzė iš mano glėbio ir nusivedė ją tuo pačiu tamsiu koridorium, palikęs mane tamsoje viena. Aš norėjau protestuoti, matydamas nusiminusią, didelėmis, baimės kupinomis akimis žvelgiančią į mane Elzė, bet kažkas lyg užspaudė man gerklę ir aš negalėjau ištarti nė žodžio...

Nuovargis buvo toks didelis, jog kritau į lovą nenusirengęs.

Man atrodė, jog aš dar nespėjau užmerkti akių, kaip prie manęs vėl atsirado pilies savininkas, aukštai iškėlęs žiburį.

— Kelkitės. Aš noriu šviesiajam riteriui parodyti savo puikias supynes. Jos yra pilies kieme, labai gražioje aikštelėje. Jūs turėsite puikų malonumą prie žvaigždėto dangaus pasisupti gryname ore.

Aš norėjau pasakyti, jog dar jaučiuosi labai pavargęs ir noriu miego, bet senis stvėrė mane už rankos ir privertė atsikelti.

— Kur Elzė?

— Ji taip pat eis su jumis suptis tose puikiose supynėse. Jūs abu pasieksite dangaus žvaigždes, kilsite labai labai aukštai...

Senis nepaprasta jėga stūmė mane iš kambario ir patenkintai kvatojosi kimiui, girgždančiu juoku, susikuprindamas ir springdamas tyškanciomis seilėmis.

Elzė radau jau stovinčią kieme. Ji buvo rami ir keista. Tyliai padavė man šaltą ranką ir be žodžio žengė prie supynių.

Tai buvo paprastos supynės, tik jų virvės buvo apmuštos oda, o sėdynės — minkštu, raudonu aksomu. Elzė atsisėdo į savo supynę, o aš — į kitą kėdę — greta jos.

Nespėjau aš tvirčiau įsitverti virvių, kaip pajutau, jog kažkokia neįjuntama jėga kelia mane į orą, aukštyr. Šalia manęs kilo ir Elzė. Jos akyse pamačiau baimę ir siaubingą nusiminimą. Mano ausis, per vėjo švilpimą, pasiekė jos plonas ir švelnus balsas:

— Sudie, Gindvilai, aš skrendu į žvaigždes... Nepalik manęs. Gelbėk mane!

Nepaprastu greičiu aš skriejau vis smarkiau ir smarkiau, kol pradėjau suptis pilnu ratu apie supynių ašį, tai siekdamas

(Tęsa 2-me psl.)

MAŽA KLAIDA

Tai buvo baisūs Lietuvai laikai: įsiskverbę rusai, metus teriojo kraštą, lyg ugnies volas perūžė frontas, gaisrais naikindamas miestus, kaimus ir viensėdžius; kulkos skynė vyrus, moteris, net vaikus. Upėse tekėjo ne vanduo, bet kraujas su ašaromis, o aimanos siekė dangų. Po to atėjo vokiečiai, geležine disciplina sukaustė gyvulius, plėšė paskutinį kąsnį iš ūkininko saujos, vyrus ir moteris, pajėgius dirbti, gaudė ir vežė Vokietijon sunkiesiems darbams, badui ir tikrai mirčiai. Dažnai žandarai apstodavo net bažnyčiose besimeldžiančius ir suėmė išsiveždavo...

Kaime trūko visko, o mieste žmonės badavo, neturėjo žiemos šalčiais kuo pakūrenti krosnies ir apvilkti kūną. Gaudavo korteles visam kam, bet jomis nenumaldysi alkio, neapsivilksi, jei krautuvėse tuščia.

Tais laikais vienoje "Paramos" kooperatyvo raštinėje sėdėjo sulysęs, nusitrynusiomis alkūnėmis vyras, šio kooperatyvo vedėjas, ir žiūrėjo į popierių, tik ką gautą iš Gebietskomisariato.

Ilgai jis vartė, atvejų atvejais skaitė ir pagaliau iškošė:

— Tik sverk, skaityk ir pranešinėk jiems, lyg mes ne žmonės būtume, mums nieko nereiktų. Kad jie sprandus nususuktų, tie rudkiaulės... — Bet greit nutilo, apsidairė, lyg norėdamas įsitikinti, ar tikrai šių jo žodžių niekas nenugirdo, nors buvo vienas raštinėje. — Jau vėl prireikė ko, kaip anadien buvo: tik spėjome pranešti, kiek turime cukraus, ir įsakė atiduoti vokiečių šelmų krautuvėn.

Sučiaupęs lūpas, atsistojo ir su popiergalu rankoje išėjo į kiemą, pasuko sandėlin, kur snaudė į apsiaustą susivyniojęs senyvas žmogus.

— Žiūrėk, — paduodamas raštą įsakė vedėjas, — tai tavo darbas, išpildyk greit!

Šis nerangiai, sušalusiais pirštais, paėmė popierį, permetė akimis ir nusikvatojo.

— Ką, ir vėl viską susverti, suskaičiuoti ir pranešti? Ar jie mano, kad sandėly gėrybės auga? Jis visai tuščias, tik penkios tonos kavos pupelių, tai ir viskas. O gal nori, kad orą pasverčiau? Brrr kaip šalta! Kad turėčiau bent vieną giminaitį kaime, o! spiaučiau... Ten bent rugienės duonos iki sočiai gaučiau. O čia: šalk ir stipk badū...

— Sunkūs laikai, sunkūs... — nusiskundė ir vedėjas, — bet vistiek pasverk tą kavą.

— Negi ji priaugo: tiek sykių sverta...

— Įsakymas lieka įsakymu: pasistenk išpildyti.

— Žinai ką, ponas vedėjau, — su energija ėmė kalbėti sandėlininkas, — gal ir vėrtą persverti. Inventorizacija buvo vėsa, pupelės buvo išdžiūvusios. Per rudens darganas galėjo prisigerti drėgmės... Supranti?

— Na ir kas? — savo ruožtu užklausė vedėjas, lyg nieko nesuprasdamas.

— Jei rasime vieną kitą kilogramą daugiau, bus galima juos iškeisti į duoną, mėsą ar lašinius.

Vedėjo šnervės sudrebėjo, veide muskulai sutrūškėjo ir akys ėmė dažniau mirkčioti paminėjus mėsą ir lašinius, bet, nepasiduodamas pagundai, nusiminusio balsu pasakė:

— Tad sverkime: aš tau padėsiu.

Iš to posakio sandėlininkas nieko nesuprato: ar vedėjas pritaria jo minčiai, ar ne. Abu stvėrė maišą po maišo ir dėjo ant svarstyklių.

Darbas užvirė. Abu apšilo. Bet nė vienas netarė daugiau nė žodžio. Abu akylai žiūrėjo, kad svarstyklės galutinai sustotų judėjusios ir tik tada užrašydavo gramotikslumu maišo svorį. Kai nukėlė paskutinįjį nuo svarstyklių ir užrašė, vedėjas pa-

siėmė popiergalį ir kiek pralinksmedžiusiu veidu nuėjo raštinėn, o paskui jį nuskubėjo ir sandėlininkas.

Čia abudu susėdę prie stalo ir vedėjas ėmė tokiu stropumu skaičiuoti, lyg jo gyvenimas priklausytų nuo gautosios sumos. Šalla sėdintis nenuleido akių nuo popierį surašytųjų skaičių, lyg norėtų išdegti jas savo žvilgsniu.

Staiga abiejų veidai ištyso, kaktos susiraukė: vedėjas apačioje parašė 5000 klg.

Nė vienas netarė nė žodžio. Sandėlininkas atsistojo ir išėjo. O vedėjas ėmė pildyti Gebietskomisaro prisiustą blanką...

Po poros dienų, suskambėjus telefonui, ragely vedėjas išgirdo tokį įsakymą:

— Tamstų sandėly yra penkios tonos kavos pupelių. Tuoj atvyks mūsų pareigūnas, atliks formališkumus ir apmokės. Kada ir kur nusiusti kavą, žodžiu nurodys. Supranti, tamsta?

— Suprantu, — atsakė vedėjas, — o su kuo kalbu?

— Gebietskomisaro vardu! — pasigirdo atsakymas ir nutilo.

Ir tikrai, po pusvalandžio atvyko pareigūnas, įteikė leidimą kavos 5 tonoms pirkti, sumokėjo už ją pinigus, bevėrtes markes, ir įsakė: "Ryt septintą valandą vakaro kavą pristatysite Gebietskomisarui Duonelaičio gatvėn!"

Kitą vakarą kavą sukrovė sunkvežimin ir ji išdardėjo į Gebietskomisaro įstaigą. Vedėjas su sandėlininku liūdnomis akimis išlydėjo sunkvežimį pro vartus: visos jų viltys dingo. Kai grįžo į raštinę, sandėlininkas nusikeikė:

— Kad jiems vidurius paleistų, pilvus išpūstų, kurie gers tiek metų mūsų išlaikytą kavą!

— Taigi, taigi, — liūdnai pritarė ir vedėjas, — tiek laiko išsaugojome...

Jiedviem beaimanuojant, grįžo ir sunkvežimis. Vairuotojas įpuolė raštinėn ir ėmė kvatoti.

— Kas tave ištiko, — subarė vedėjas, — gal proto netekai?

— Sveiku sveikiausias esu, — jau nustojęs juoktis atsakė vaikinai. — Net kavą persivežiau atgal!

— Kodėl?

— Bus maža klaida įvykusi...

— Kur?

— Iš kieno priežasties? — sykiu užklausė vedėjas ir sandėlininkas.

— Sunku tai išnarplioti. Tik viena aišku, kad kava vėl gulės mūsų sandėly.

— Sakyk aiškiau! — susinervinęs įsakė vedėjas.

— Nuvykęs į komisariatą radau nemažą subruzdimą. Ten begalės aukštų pareigūnų, visai nematytų, naujų. Aš numoviau stacią prie budinčio. Šis irgi naujas, tik šiandien atvykęs. Pasakiau reikalą, vokiškai. Jis nuėjo pas Gebietskomisarą ir tuoj grįžo suraukta kakta. O jau man kad pradės: "Komisaras nieko nežino apie kavą ir nenori žinoti. Jei dar syki pasirodysi čia su tokiomis nesąmonėmis, uždarysime kalėjiman!" Aš sprukau lauk ir pargrižau.

Vedėjas paėmė Gebietskomisaro išduotą leidimą: tikrai jo paties pasirašytas; toliau pareigūno parašas, kad kavą priėmė.

— Kaip ten bebūtų, — prabilo jis, — kava mūsų: dėkite atgal į sandėlį.

Kai vairuotojas išėjo į kiemą, sandėlininkas prabilo:

— Mes bijojome kilą pasiimti, o jie norėjo visas penkias tonas nukniaukti. Plėšikai, vagys...

— Kaip tai? — nustebęs užklausė vedėjas.

— Ir dar nesupranti?

— Ne.

— Tai tau ir vedėjas... Aišku ir vaikui, kad Gebietskomisaras norėjo tą kavą paleisti į juodąją rinką, bet tik svetimomis rankomis. Nepasisekė, viskas iškilo aikštėn prie naujų tarnautojų, kai mes pasitun-

čėmė į įstaigą, o ne į jo butą, kuris toje pat gatvėje yra. Kavos jis nelies daugiau, bet vedėjo galvelė pakibo ant plaukų: komisaras neužmirš šios mažos klaidelės... chi, chi, chi...

Ir juokdamosi sandėlininkas išbėgo priimti kavą atgal į sandėlį.

VELNIO SUPYNĖS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

žemę, tai iškildamas žemyn galva iki debesų ir blėstančių priešaušryje žvaigždžių. Vėjas kaukė mano ausyse, o iš žemai sklido šlykštus pilies savininko kvatojimas. Prie to velniško kvatojimo prisidėjo skardūs, cypią balsai — tai juokėsi tokie patys balsai, kuriuos girdėjau, belsdamasis į pilies vartus.

Staiga Elzė ėmė nuo manęs tolti. Ji kilo vis aukštyt ir aukštyt, o mane nematoma jėga spaudė žemyn. Pamačiau tūkstančius rankų, tamsių ir apžėlusių pragaro rankų, kurios siekė manęs. Įtempęs paskutines jėgas ir jau nebentatydamas savo mylimos Elzės, šokau žemyn nuo sėdynės, norėdamas stverti kokią kartį, kuria galėčiau sustabdyti supynių skriejimą, ir tokiu būdu išgelbėti brangią merginą.

Pajutau krintant žemyn, lydimas pikto pragaro būtybių kvatojimo ir švilpimo.

Atsidūręs žemėje, tuoj pakilau ir, žalbo greitumu išsitraukęs savo kardą, sušukau seniui, vis besikvatojančiam ir mojuojančiam savo žibintu:

— Gražink man mano Elzė!

— Ji jau nebegriš niekad! Tu jos nebematysi! — kvatojo patenkintas velnias.

Staiga jo kaktoje pamačiau išsikišančius du nedidelius ragus. Tai buvo tikras velnias, iš pat pragaro gelmių. Tai jis manė įviliojo į pilį ir atėmė Elzė.

Nesitverdama apmaudu ir įsiutimu, smogiau seniui, bet jis sulaukė mano smūgį, ir mano paties kardas smarkiai sudavė man per viršugalvį. Nuo to smūgio, kaip matote, mano viena galvos pusė tapo žila, o kita liko kaip buvus...

Atsipeikėjau jau saulei aukštai pakilus ir linksmai šviečiant. Pašokau, ir pasijutau besas krūmais apaugusioje miško aikštelyje visiškai vienas. Nei Elzės, nei mūsų žirgų, nei velniškojo senio, nei... jokios pilies aplink nebuvo...

Nuo to laiko, iki šios dienos, aš nebemačiau savo brangiosios Elzės...

* * *

Ar tai vynu apsvaiginti, ar Gindvilo pasakojimo užburti, visi klausytojai tylėjo, lyg žado netekę, užmiršę seną vengrišką vyną ir, kad lauke jau buvo gili naktis.

— O, jei aš bent kartą galėčiau vėl susitikti tą baurų pamėklį, sušuko Gindvilas, — ir atkeršyti tam pilies seniui, kuris pragaro jėgomis išplėšė mano vienintelę mylmą moterį! Aš mokėčiau dabar savo kardu taip jam smogti, kad jis prasmegtų kiaurai žemę, į patį pragarą, iš kurio jisai yra išėjęs!

Iš tolimo smuklės kampe staiga atsiskyrė keistas šešelis ir priartėjo prie Gindvilo ir jo draugų stalo. Tai buvo lyg kelmas, lyg kuprota žmogysta, neaiškiomis kūno formomis. Tik anį įtrauktų pečių trukčiojo gausybėmis raukšlių, idubusia nosimi ir kaip du žiburiai spinksiniomis akimis būtybės galva. Vos siekianti savo ūgiu stalo, prie kurio ji atsirado, būtybė prasišiepė, rodydama išpuvusius dantis ir plonu, girdždančiu kaip šulinio svirtis balstu, šlykščiai kikendama, ištarė:

— Aš čia, pulkininke, keršyk...

Apimtas netikėtumo ir siaubo, pulkininkas atkrito kėdėje, išplėtes akis. Visi jo draugai vienai sekunde sustingo, užkimo, negalėdami pratarti nė žodžio; paskui, lyg kiemo įsakyti, visu būriu puolė laukan, trokšdami tik vieno — nematyti ir negirdėti tos pragaro pabaisos...

tėmė į įstaigą, o ne į jo butą, kuris toje pat gatvėje yra. Kavos jis nelies daugiau, bet vedėjo galvelė pakibo ant plaukų: komisaras neužmirš šios mažos klaidelės... chi, chi, chi...

Ir juokdamosi sandėlininkas išbėgo priimti kavą atgal į sandėlį.

ARISTOKRATĖ

Ko ko, bet skrybėlėtųjų bobų, tai, broliai aš nemėgstu. Jeigu ji su skrybėle, jeigu ji nešioja kokias nors imantrias kojines, laiko mopsiuką ant rankų ar turi auksinį dantį burnoje, tai tokia aristokratė man visai ne boba, o lygi vieta.

Bet savo laiku aš susižavėjau viena aristokrate. Draugavau su ja ir teatran ją vedžiojau. Teatre visa tai ir įvyko. Teatre ji ir atskleidė savo ideologiją visoje jos apimtyje.

O susitikau aš su ja namų kieme. Susirinkime. Žiūriu — stovi tokia paukštytė. Kojinės, auksinis dantis.

— Kur gyvenate, piliete? — klausiu, — Iš kokio numerio būsite?

— Aš, — sako, — iš septintojo.

— Aš tik taip sau, — teisinuos, — gyvenkite.

Ir iš karto ji kažkaip man velniškai patiko. Ėmiau lankyti septintąjį numerį. Būdavo, ateinu kaip oficialusis pareigūnas. Atseit, kaip pas jus, piliete, vandentiekio ir išeinamosios atžvilgiu? Vekia?

— Veikia, — atsako.

Ir daugiau nė žodžio. Apsigožia savo perkeline skara ir tik akutėmis karmo. O dantis blizga burnoje.

Bet, mėnesį pas ją pavaikščiojęs, po truputį pripratinau. Pradėjo smulkmeniškiau atsakinėti. Atseit, vandentiekis puikiai veikia. Ačiū jums, Grigorijau Ivanovičiau.

Toliau — daugiau. Pradėjome ir gatvėse rodytis. Išiname, būdavo, o ji būtinai už parankės. Išikimbu ir tempiu, kaip lydys. Nežinau nei ką prartarti, nei apie ką kalbėti. Ir prieš žmones sarmata. Na, tai ji kartą ir sako:

— Ką jūs mane visą laiką gatvėmis tampote? Net galva svaigsta. Kaip kavaličius, — sako, — ir dar valdžioje, nusivestumėte mane, pavyzdžiui, į teatrą.

— Kodėl ne? — sakau.

Ir kaip tyčia kitą dieną komjaunimo skyrius atsiunčia biletus į operą. Mano vardu tik vieną, bet antrą užleido šaltkalvis Vaska.

Iš anksto į biletus aš nežiūrėjau; o, pasirodo, jie skirtingiems aukštams. Maniškis — apačioje sėdėti, o Vaskos — pačioje palubėje.

Taip mes ir susėdome. Ji pagal mano bilietą, o aš — pagal Vaskos. Sėdžiu aukštybėse, ir nė velnio nematau. Bet pasilenkęs galiu ją išvelgti. Nors tai gera. Pakentėjau, pakentėjau ir nusileidau apačion. Žiūriu — jau pertrauka. Ir ji čia pat slankioja.

— Labas, — sakau.

— Labas.

— Įdomu, — klausiu, — ar čia vandentiekis veikia?

— Nežinau, sako.

Ir pati spraudžiiasi prie bufeto. Aš, žinoma, iš paskos. Ji vaikščioja aplink bufetą ir į padėklą žvilgčioja. O padėkle indas. O inde pyragaičiai.

Aš kaip koks žąsinaš, kaip koks nerafiuotas buržujus, apie ją strpalioju ir siūlau:

— Jeigu, — sakau, — jūs norėtute suvalgyti vieną pyragaitį, tai nesivaržykite. Aš užmokėsiu.

— Merci, — dėkoja dama.

Ir stypina prie indo. Čiupt už pyragaičio su kremu, na, ir kramto.

O pinigų aš tiek turiu, kaip katinas ašarų. Daugiu daugiausia trims pyragaičiams.

Ji valgo, o aš po kišenės griozdžiu, pirštais smulkiuosius čiupinėju. O tų smulkiųjų, sakau, ašaros.

Vos ji suvalgė tą su kremu, bematant čiupt už antrojo. Aš net aiktelėjau. Apėmė, žinote, mane tokia buržuazinė gėda. Atseit, kavaličius ir be pinigų.

Aš režiu sparnu apie ją, kaip gaidys, o ji tik valgo ir dar į komplimentus siūlo.

Šachmatų partija su Robespierre'u

Apie 1793 m. Café de la Régence teturėjo tik likučius tos prabangos ir elegantiškumo, kuriais pasižymėjo Paryžiaus dienų laiminguoju laikotarpiu. Nauji "kilmingieji" pakeitė senuosius linksname salionų gyvenime. Bet dabartiniai viešpačiai nespėjo dar apsibrasti su naujomis gyvenimo sąlygomis ir jautėsi, atrodo, nevisai patogiai. Jie neturėjo teisės ir drąsos pamėgdžioti nugiljotinuotųjų elgesio, o gal būtų ir nemokėję to padaryti. Be to, remiantis Robespierre'o obalsiais, pabrėžiančiais naujos dorybės gimimą, sunku būtų buvę sukurti gyvenimo džiaugsmo lengvą stilių.

Dažnai įvykdavo taip, kad savo sielos gelmėse suskilęs advokatas iš Arras'o, Maximilian'as Robespierre'as, būdavo vienintelis svečias de la Régence kavinėje.

— Ar ne laikas, — sakau, — sėsti? Gal jau skambino.

O ji:

— Dar ne.

Ir ima trečiąjį.

Aš sakau:

— Ar ne per daug ant tuščiųjų. Gali bloga pasidaryti.

O ji:

— Nepasidarys, mes pripratusios.

Ir ima ketvirtąjį.

Čia man kraujas mušė į galvą.

— Padėk, — sakau, — atgal!

Ji, žinoma, išsigando. Pravėrė burną. O burnoje dantis blizga.

O man niežti liežuvis. Vis tiek, galvoju, dabar visa draugystė su ja baigta.

— Padėk, — sakau, — velnias griebtų!

Ji padėjo, o aš į šeiminką:

— Kiek čia iš mūsų už tris suvalgytus pyragaičius?

Šeiminkas vaidina nešališką, durnių ključioja.

— Iš jūsų, — sako, — už keturis pyragaičius tiek ir tiek.

— Kaip tai, — sakau, — už keturis? Ketvirtas juk inde stovi.

— Taip tai taip, — aiškina šeiminkas, — nors jis ir inde, bet prakąstas ir pirštais įspaustas.

— Kaip tai, — sakau, — prakąstas, atleiskite. Ar tai nebus tik jūsų juokingos fantazijos?

Bet šeiminkas vaidina nešališką, rankomis prieš veidą skėsčioja.

Žmonės, žinoma, atkreipė tuoj dėmesį. Atsirado ekspertų. Vieni sako, kad prakąstas, kiti, kad ne.

O aš verčiu kišenės. Visas brudas iš jų krinta ant grindų. Žmonės juokiasi. Man gi visai nejuokinga. Aš pinigų ieškau.

Atskaičiavęs numėčiau už keturis. Be reikalo, dievaž, be reikalo.

Užmokėjau ir kreipiuosi į damą:

— Pabaikite valgyti, — sakau, — piliete. Užmokėta.

Bet dama nejuda. Varžosi pabaigti.

O čia kažkoks dėdė išlenda.

— Duok, — sako, — aš pabaigsiu.

Ir pabaigė, velnio vaikas.

Už mano pinigų.

Mudu sugrįžome į teatrą. Iš klausėme operos. Ir namo.

O prie namų ji sako:

— Gana tų kiaulysčių iš jūsų pusės. Kas neturi pinigų, tas nevaikščioja su damomis.

O aš:

— Ne piniguose laimė, piliete. Atleiskite už išsireiškimą.

Taip ir išsiskyrėme.

Nepatinka man aristokratės.

Vertė A. M-us

Viena iš jo asmeniškų aistrų buvo šachmatai. Pradžioje jis vis dar rasdavo vieną kitą partnerį iš jakobinų tarpo; bet, ar jis žaidė baltais ar juodais — visada laimėdavo su tokiu pranašumu, kad net Revoliucijos vado artimieji draugai ėmė pamąžu bijoti galingojo žaidėjo.

Vieną vakarą jis sėdėjo vienas prie šachmatų lentos, menkai apšviestos dviejų pušiau nudegusių žvakių. Į kavinę įėjo kažkoks jaunuolis, bet Robespierre'as jo net nepastebėjo. "Pilietis Robespierre'as?" staiga paklausė išblyškusio veido jaunuolis, perverdama Robespierre'ą degančių, kaip žarijos, akių žvilgsniu. "Džiaugiuosi, galėdamas Jums patarnauti!" atsakė užkalbintasis. "Gal pageidautumėte sužaisti partiją?" paklausė jis, kviesdamas nepažįstamąjį atsistoti į laisvą kėdę. "Tamsta žaidi gerai, pilieti Robespierre'ai!" tarė jaunuolis, bet nesėdėjo, o stovėjo mandagiai, kaip ir pirmiau. "Kai kas sako, kad aš iš tikro žaidžiu gerai!" atsakė galingas didžiausio istorijoje revoliucinio tribunolo organizatorius. Jis nusišypsojo, kaip šypsoji tas, kuris lyg nenoromis turi pripažinti savo pranašumą. Jaunuolis vis dar stovėjo neryžtingai prie marmurinio staliuko. "Iš ko mudu žaisime, pilieti Robespierre'ai, jei iš viso žaisime?" Prancūzijos kilmingųjų duobkasys pakėlė nustebęs antakius ir atsakė su taikingu rimtumu: "Šachmatai — žaidimas, vaizduojas nepaperkamą dytosios dorybės teisėją. Mes žaisime iš Dorybės primato!" "Aš visiškai sutinku su Jumis, pilieti Robespierre'ai!" atsakė jaunuolis, kurio išblyškęs veidas staiga paraudo, kaip kad kartais būna paraudę džiovininkai. "Bet", tęsė jis, "aš manau vis dėlto, kad Dorybės primatas, jeigu jis nugalės, yra vertas prizo". "Ko jūs pageidaujate, pilieti?...?" ciniškai paklausė Robespierre'as. Jaunuolis atsakė, kiek delsdamas: "Vadinkite mane Lodieu!" "Gerai, pilieti Lodieu! Tad dar sykį: ko Jūs norite, ko reikalaujate?" "Žaiskime... iš gyvybės, pilieti Robespierre'ai! Jei aš pralaimėsiu — mano gyvybė priklausys Jums. Jei aš laimėsiu — Jūs padovanosite man vieno asmens gyvybę. Jūsų įgaliojimai yra neriboti, o aš vargu ar galėsiu ištrūkti iš Jūsų rankų, jei Jūs paskelbsite matą mano karaliui!" Veriančiomis akimis pažiūrėjo Robespierre'as į jaunuolį. Staiga jis susuko: "Sutinku!" ir ištiesė ranką jaunuoliui — žaidimo aistra pagavo jį, ne paprasto žaidimo, bet žaidimo žmonių gyvybėmis, aistra, kuri laužė likimą tų, kurie drįso pastoti jai kelią.

Žaidimas tęsėsi jau dvi valandas. Staiga jaunuolis tarė tonu, šaltu, kaip ledas: "Pilieti Robespierre'ai! Aš skelbiu Tamstai matą dviem ėjimais!" Gyvybės ir mirties, valdovas pabalo, bet jis buvo pasiryžęs tęsti savo pažadą. "Imkite priklausančią Jums gyvybę, pilieti Lodieu!" tarė jis su neapsakoma panieka ir apvertė lentą. "Kam aš turiu dovanoti gyvybę?" Nepažįstamasis atsistojo visu ūgiu. "Jūs davėte man žodį, pilieti Robespierre'ai! Padovanokite man Antoine'o de Genaude'o gyvybę! Jis yra Jūsų įsakymu kalinamas Conciergerie'joje!").

Robespierre'as atsistojo grasinančiai. Jo šešėlis siaubingai svyravo ant sienos mirgančios, beveik užgesusios, žvakės šviesoje. "Kas Jūs toks, pilieti Lodieu?" Robespierre'as pajuto, kad nepažįstamojo žvilgsnis vėl pervėrė jį, kaip peiliu. "Aš esu jo žmona, pilieti Robespierre'ai!" atsakė nugalėtojas.

*) Kalėjimas Paryžiuje, kuriame paprastai tik paskutinę naktį buvo laikomi nu-teistieji mirti. Ten praleido paskutines valandas Marie Antoinette, o taip pat ir pats Robespierre'as. (A. Z.)

Iš vokiečių kalbos išvertė A. Zujus

(Schach-Echo, 1954)

SAPNAS

ERSKINE CALDWELL, vienas iš populiariausių šių dienų Amerikos rašytojų, gimė 1903 metais Georgijos valstijoje. Pats užsidirbdamas pragyvenimui, jis mokėsi Pensilvanijos ir Virginijos universitetuose, bet nė vieno iš jų nebaigė. Dirbo malūno darbininko, medvilnės rinkėjo, reporterio, virėjo, kelnerio ir kitus darbus.

Didžiausio populiarumo Amerikoje susilaukė savo knygomis "GOD'S LITTLE ACRE" ir "TOBACCO ROAD". Pastarasis veikalas buvo pritaikintas scenai ir ilgą laiką su dideliu pasisekmu ir triukšmu buvo vaidinamas Broadway. Tos knygos ir atnešė jam pasaulinį garsą. Šiandien Erskine Caldwell, neskaitant keliasdešimties milijonų jo veikalų egzempliorių išparduotų čia Amerikoje, yra jau išverstas į keliolika kalbų. Be jau minėtų jis yra parašęs: "JOURNEY-MAN", "KNEEL TO THE RAISING SUN", "TRAGIC GROUND", "GEORGIA BOY", "THE SURE HAND OF GOD" ir daugelį kitų veikalų.

Niekas taip charakteringai neaprašo U.S. pietinių valstijų gyvenimo kaip Caldwell. Jis rašo apie paprastus žmones, švelnų humorą maišydamas su karčia ironija ir brutaliu smurtu, ypač kur reikalinga liečia pietinių valstijų negrų gyvenimą. Negausiais žodžiais jis moka sukurti paprastus ir kartu didingus vaizdus, iš kurių kiekvienas yra kartu ir giliai prasmingas.

Apie šio rašytojo noveles Henry Seidel Canby sako: "Erskine Caldwell įneša naujų savybių į amerikiečių literatūrą. Savo geriausiais veikalais Caldwell priklauso eilei Amerikos žymiausių novelistų, kurie surado savo vietą pasaulinėje literatūroje, pradedant Irving Hawthorne ir Poe".

Novelė "Sapnas" paimta iš rinkinio "AMERICAN EARTH". Veiksmas vyksta Maine valstijoje, kur autorius praleido keletą savo jaunystės metų.

Jau šeši ar septyneri metai kaip Harris nuolat kalba man apie vieną sapną. Aš nieko apie tai negalvočiau, nes kiekvienas iš mūsų turi sapnų; vieni jų malonūs, kiti labai nemielūs, tačiau niekada negalėjau sapne išvelgti ko nors, dėl ko būtų verta graužtis. Kai aš sapnuodavau, aš atsimindavau vieną ar kitą dieną, kas nutiko sapne ir po to viską pamiršdavau. Bet Harris per visą tą laiką sapnavo tą patį sapną reguliariai kiekvieną mėnesį. Visiškai tas pats dalykas atsitikdavo kiekvieną kartą. Laikas ir vieta nesikeitė ir du žmonės pasiliko nepasikeitę nei apranga, nei išvaizda per visą tą laiką. Vienas jų buvo pats Harris, kitas — jauna mergaitė.

Harris, būdamas namuose praeitą žiemą, atsilankė pas psichiatrą. Tas vyras turėjo pataisančio arba išgydančio beveik kiekvieną mažesnę protinį sukrėtimą gydytojo reputaciją, ir Harris buvo tikras, jog jeigu su juo kas nors buvo netvarkoj, tas psichiatras galėjo jam padėti. Tačiau Harris tik kartą jį tematė. Harris išaiškino, kad sapnas pasikartodavo kiekvieną mėnesį, bet psichiatras sakė, jog tatau nieko nereikią. Jis sakė, jog visa tai esą kvaila. Jis liepė Harriui užmiršti apie tai.

Gal būt, toksai buvo jo metodas Harriui gydyti. Kaip ten bebūtų, Harris sakėsi po praradęs visą juo pasitikėjimą, ir niekuomet daugiau ten nebesilankęs. Jo suabejojimu gydytojo sugebėjimais jam padėti priežastis buvo ta, jog anas žmogus prasitarė kažką apie sapnų daugiau negu kartą pasikartojimo negalimybę. Gi Harrio sapnas buvo pasikartojantis. Jis grįžo vėl kitą mėnesį, ir kitą, ir dar kitą.

Buvo vėlyvas birželis, kai aš pamačiau

BŪK PALAIMINTAS!

Tau diena! Tau gyvenimas! — Keliauki, gimęs grožiui ir džiugesiui — tikrai! — Būk palaimintas! — antkapiai vis šaukia. — Būk palaimintas! — gaudžia ežerai.

Kas tikės, kad pavasariai sugrįžta — kad jie žiedus dar vyšnion nusimes? — O bus vienas, kurs laimins tavo ryžtą — laimins kelią į tėviškės žemes...

Neškis viltį, lyg žydinčią aguoną, — tavo kojos nei mariose negrims. Žvilgink auksą, pakeisdamas į duoną, pilstyk kraują pavargusioms širdims!

Tau diena! Tau gyvenimas! — Keliauki, gimęs kovai ir pergalei — tikrai! — Būk palaimintas! — mirusieji šaukia. — Būk palaimintas! — gaudžia ežerai.

Harri pirmą kartą tą vasarą, ir jis buvo ką tik susapnavęs savo mėnesinį sapną. Jis vėl man viską papasakojo. Sapnas buvo iki smulkmenų toks pat, kokį jis man buvo papasakojęs prieš metus.

Mes buvome laivų pašiūrėje ir Harris teptuku dėjo antrą žalios spalvos sluoksnį ant savo baidarės. Jam pasakojant, aš sėdėjau atsirėmęs į medį. Artėjant prie sapno pabaigos jo teptukas skraidė vis greičiau ir greičiau, kol, jam baigiant, teptukas jau judėjo taip greitai, jog šeriuose nebegalėjo užsilaikyti pakankamai dažų drobei padengti.

"Tu už mane užbaik", pasakė jis. Jo akys liepsnojo, o rankos nerviškai drebėjo. "Vistiek jau nebedaug dažymo beliko".

Aš paččiau teptuką ir, pirm negu spėjau jį pamirkyti į dažus, Harris dingo už pašiūrės miške. Tą dieną jo daugiau nemačiau.

Harrio stovis mane vertė rūpintis daugiau negu bet kada jam pradėjus sapnuoti. Man rodėsi, jog turėtų būti kas nors, kuo jam būtų galima padėti, o gal net ir visiškai išgydyti. Tačiau aš nei valandėlei neprileisdavau, kad jis išeis iš proto. Apie tai Harris irgi negalvojo. Jis visados buvo normalus ir, kiek man atrodė, toks jis buvo ir dabar. Į sapną mes abu žiūrėjome kaip į kažką laikiną, kas turėtų praeiti kiekvienu momentu.

Mes pažinojome viens antrą dešimt metų. Kiekvieną vasarą mes atvažiuodavome į Maine su šeimomis ir išbūdavome visą sezoną. Mūsų stovyklos buvo prie to paties ežero ir mes matydavomės beveik kasdien. Kartu mes išeidavome į žukles ir paplaukioti du ar tris kartus per dieną. Kartą savaitėje mes nu eidavome kur nors pašokti, o dar dažniau į kaimelio kiną. Kada tik kalbėdavome apie sapną, Harris sakydavo, kad yra taip pat blogai, kaip ir visuomet. Jis sakydavo, jog tik tas faktas, kad jis sapnuojas vis tą patį sapną, esąs blogas. Pats sapnas tačiau esąs gana malonus.

Sapno turinys buvo lygiai taip pat atmintinas, kaip ir pats sapno įvykis. Anot jo, nieko ypatingo neatsitikdavo; tik tas jausmas, tas sapno tiesiog gyvenimiškas realumas, vertė jį taip rimtai rūpintis. Jis man tai pasakojo tiek daug kartų, kad aš tariasi žinąs kaip jis jautėsi. Kiekvieną kartą jis eidavo vienišu keliu per mišką šiauriniame Maine. Mėnulis būdavo patekęs, bet plonas pilkų debesėlių šydas viską temdė ir skandino kelią bei mišką nerūškiam spindėjime, lyg švelnioje apgaubtos lempos šviesoje. Paėjęs tuo keliu maždaug pusantros mylios, jis praidavo tiltą per upelį. Tai būdavo medinis tiltas maždaug keturių su puse pėdos platumo. Jis negirdėdavo jokio garso, nematydavo jokios gyvos būtybės, kol pasiekdavo tiltelį. Tą akimirka, kada jis savo koją pa-

liesdavo tiltelį, išgirdavo kažką labai švelniai šaukiantį jį vardu. Jis pakeldavo akis ir priešais save, žvyruoto kelio viduryje pamatydavo jauną mergaitę. Ji galėjo būti aštuoniolikos metų. Ji stovėdavo gatvėj priešais jį, apsemta tos neryškios gelsvos peršviečiamais debesėliais pridengto mėnulio šviesos. Jis sustodavo ant tiltelio ir žiūrėdavo į ją.

"Ko tu nori?" klausdavo jis ją.

"Aš laikiu Harrio", atsakydavo ji.

Harris pasakojo, kad tada jis meldavo ją pasakyti savo vardą ir kur ji gyvena, bet ji niekada neatsakydavo nei į vieną šių klausimų.

"Aš esu Harris", sakydavo tada jis jai.

"Tada aš apsisuksiu ir grįšiu atgal".

"Leisk man eiti su tavim", sakydavo jis jai. "Aš esu Harris ir, jeigu tu manęs ieškai, aš eisiu su tavim".

"Ne", sakydavo ji. "Ne, aš turiu grįžti atgal viena".

Tada, Harris pasakojo, jis bėgdavo pasukui ją ir vos neužsimušdavo, bandydamas ją sugauti. Ji būdavo visą laiką tame pačiame nuotolyje prieš jį, kad ir kaip smarkiai jis bebėgtų. Pabėgus taip kokias tris mylias, jis staiga nubusdavo ir pašokdavo iš lovos. Po to, nors ir kažin kaip jis bandydavo vėl užmigti ir susigrąžinti tą sapną, jis išgulėdavo pabudęs ligi ryto. Kiekvieną kartą, kai tas atsitikdavo, jis turėdavo atsikelti vidurnaktį, apsiųngti ir vaikščioti aplink stovyklą iki aušros. Po tokio sapno jis niekuomet negalėdavo užmigti, nors šiaip visuomet miegodavo ligi pusės devynių arba devintos.

Kitą dieną aš vėl sutikau Harri, bet mes nekalbėjome apie jo sapną beveik visą mėnesį. Tada vieną rytą jis man pasakė sapnavęs sapną liepos mėnesį. Jis man vėl viską papasakojo. Viskas tebebuvo taip, kaip ir pirma.

Tada jis man pasakė kai ką naujo. Jis pasakė, kad dažnai, būdamas stovykloje šią vasarą, jis pergyvendavo tą sapną ir nemiegodamas. Dienos sapnas, kaip jis vadinavo, nepasikartodavo vienodais laikotarpiais, kaip kad naktinis, bet nežiūrint to, tai buyo tas pats sapnas. Jis važiuodavo savo automobiliu į kaimą lauko keliu budrus, dainuodamas ar švilpauodamas, kai staiga pamatydavo šitą jauną mergaitę, stovinčią kelio viduryje. Kada jisai beveik užvažiuodavo ant jos, ji apsisukdavo ir nubėgdavo keliu ta kryptimi, kuria jis važiuodavo. Jis niekada negalėdavo jos sugauti nei tada, nors vieną kartą paleido savo mašiną iki aštuonių dešimčių mylių per valandą. Ji dingdavo iš akiračio už trijų mylių nuo tos vietos, kurioje jis pirmą kartą ją matė. Keletą kartų jis sulaikė mašiną, išlipo ir bėgo į mišką ją šaukdamas. Jis žinojo, jog tai buvo kvaila, bet didelis traukimas prie jos vertė jį tai daryti.

"Aš išprotėsiu, jeigu nenustosiu jos matęs", tarė jis. "Vienintelis dalykas, kuris galėtų man dabar padėti, tai sugavimas jos arba jos kur nors suradimas. Jau aš esu perėjęs tą tašką, kad galėčiau ją užmiršti, jeigu sapnas sustotų ir niekuomet daugiau nepasikartotų. Vienintelė viltis pasilikti normaliu tolimesniam gyvenimui, yra viltis ją turėti. Tas daktaras sakė, kad nesą nieko tokio, dėl ko reikėtų rūpintis, bet aš esu jau už tos ribos. Aš daugiau jau nebesirūpinu. Aš turiu ją pagauti. Jei jos nepagausiu aš išprotėsiu iki kitų metų. Dabar dar nevelu gelbėtis, nes praeitą žiemą ir pavasarį, būdamas namuose, aš bendravau su būriu vyrų ir mergiočių, turėjau pasimatymus, ėjau į šokius ir elgiausi visiškai natūraliai. Bet kai tik ateidavo laikas sapnuoti tą sapną, aš vėl visai pakrikdavau".

"Gal būt, tu kada nors matei tokią mergaitę kaip ji ir dabar toks yra tavo meilės idealas", pasakiau aš juokaudamas, bandydamas jį sulaikyti nuo rimto galvojimo. "Tu turėtum bandyti ją surasti grįžęs į namus šį rudenį".

(Bus daugiau)

KALBOS DALYKAI

REDAGUOJA
DR. P. JONIKAS

„Žodis iškala visada geras“

Arba apie kalbos grynumo priešus prieš 50 metų

Amerikoje ir dabar turime užkietėjusių mūsų kalbos grynumo priešų ir barbarizmų bei svetimybių gynėjų. Neretai jų tarpe matome žmonių svetimoj aplinkoj atbukusio kalbos jausmo ir šiaip atsilikusių nuo mūsų bendrinės kalbos kultūros pažangos ar nesistengiančių, gal kartais ir nesugebančių čia žengti į priekį, bent jau geriau meilijančių stovėti vietoj, jei jau ne žengti atgal. Jų atsilikimui pateisinti, gal būtų galima rasti pagrindą, bet sunkiau teisinti jų valią nedaryti pažangos.

Panašių žmonių netrūko įvairiais laikais.

Idomu šiuo požiūriu dirstelėti į praeitį, sakysime, kad ir prieš 50 metų. Tuo tikslu čia pateikiame porą ištraukų iš „Lietuvių Laikraščio“, pradėjusio eiti tuojau spaudą leidus, 1904 m., Petrapilyje.

M. Dovoina - Sylvestravycė Nr. 11 korespondencijoje iš Vilniaus taip pasisako prieš naujadarus, kurie šiandien, tur būt, nė vienam bendrinės kalbos vartotojui nebekelia abejonių:

„Naujesnieji rašytojai ir vertėjai turbūt norėdami, kad jų raštų nesuprastų, vietoj vartojamų nors nesavų žodžių o bet sulietuvintų, įveda visokius naujai kaltus žodžius, laikrodžius, vėsdrodžius (? veidro-džius. K.D.Red.), sąvaites, vir-dulius ir kitus žodžius. Tokia „grynai“ lietuviška kalba rašyto kalbos grynelės, nesuprantamos.

Angliškųjų skolinių žodynas

(Tęsinys iš 1954.XII.31 „Literatūros“)

džiāras, džēras (jar), molinis ar stiklinis indas su plačia atvara, vartojamas maistui, vandeniui ir tepalui; indas, puodas, rykas, ašotis, tepalinė. — Kad eini į *grosernę*, tai tik nepamiršk marmaliado *džiarą*. Ką gi tu dabar į tokį didelį *džerą* dėsi? Dabar silkų gali gauti *džerukuose*, gatavai sutaisyti, tik imk ir valgyk. Jau ir *byrą džiaruose* parduoda. Nusipirkau *drugštory džiarą* mosties, tepiau tepiau, tryniau tryniau, ale nė kiek *nepaalpino*. Aš visada pirkdavau *šėvin-krymą tiūbose*, bat dabar jau perku *džiaruose* — svarą antsyk, tai daug *suseivinu*.

džiāzas, džēzas (jazz), šiaurinės Amerikos negrų sukurtą muziką ir šokiai; džazas. — Ta mano mergaitė tik *džiazorekordus* perka, tik į *džiazos* šokius eina, jau nebežinau, nei ką su ja daryt, nei kaip ją valdyt. Sakoma, jog Amerika yra *džezo* tėvynė: ar tiesa, daktare? Mokiau, mokiau savo dukrelę, manydama, kad išeis iš jos didelė smuikininkė, o išėjo tik *džazo* orkestros muzikantė.

džigās (jig), labai gyvas šokis; kazokas. — Jo brolis sa-

žmonės sako, kad tos knygelės „ne jų kraštui“ rašytos, o iš tikro nėra tokio krašto, kur tie „grynai“ lietuviški žodžiai būtų vartojami. Iš tikro, kad jegu teip toliaus eis, tai tu „galvočių“ knygelės ilgai gulės ant knygų krautuvių lentynų o knygų išleidėjai, matydami, kad „gryna“ kalba rašytos knygelės neina, ne dėš savo kaštų joms atspauzdinti“.

Šnapštis Nr. 30 irgi nepatenkintas naujadarais, ir tarp kitko sako:

„Turiu dar priminti, kad kaldami tokius žodžius, kaip „savarankiškumas“ ir kiti, prieisime prie to paties rezultato, prie kurio priėjo Vokiečiai puristai, sutvėrė į vietą „Apotheker“ — „Gesundtheits wieder schtellugs mittell zusammen miscehends kundiger“.

Jonas Žilinskis Nr. 31 irgi pasisako prieš anų laikų „purizmą“ ir rašo:

„Pamenu, pirmiausia turėjome kaltą žodį mokslinycia, nepatiko, ba slaviška užbaiga, perkeitėme jį į mokslainė, dabar mokykla, o tuom tarpu žodis iškala visados geras ir žmonių noriai vartojamas buvo ir bus“.

Daug naujadarų, kurių nevieną panašūs asmenys yra neigę, yra sukūrę žymusis kalbininkas Jonas Jablonskis, kurio 25 metų mirties sukaktis bus minima atitinkama akademija vasario 6 d. Lietuvių Auditorijoje Čikagoje.

liūnykas pasimirė, jam daug pinigų paliko, tai dabar iš džiaugsmo tik geria, tik *džigą* šoka, tik pinigus mėto... Mano brolis taip suamerikonėjo, kad jau sarmata ir sakyti: tik *džigą* šoka, tik *Jenki Dūdel* dainuoja ir tik *angelckai* tęsneka.

Džimis, Džimukas, Džimėlis (James, Jim, Jimmy), Jokūbas, Jokūbukas, Jokūbėlis. — Mūsų *Džimį* į armiją paėmė. Eikim pas *Džimuką*, ba jo *baras* ilgesnis, *saliūnas* švaresnis, ir jis daugiau pafundina. *Džimeli*, nugi, ir vėl ranką *susikrečiniai*; sakiau, kad po tuos *bušius* nelandžiok, kodėl neklausai, tu *nati boi*, tu?

džindžerėl, džindžerėlis (gingerale), gazuotas vanduo, pagardintas su cukrum ir imbiru; imbirinis gėrimas. — Duok *burbono* su *džindžerėl*. Vaikeli, negerk tiek daug to *džindžerėl*, ba vidurius užšaldysi. Man duok *strėit drinksą*, *nemiksyk* su *džindžerėliu*, ba aš noriu, kad gerai nurėžtu, kaip spritufka senoj *kontrėj* nurėždavo. Per dieną *džindžer-*

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 8, 1955

rėlį žerė, tai dabar viduriais aičioja.

džinė (gin), kadagių degtinė, ladaginė, džinas. — Duok *džins*, nes ji, sako, inkstus gerai iplaujanti, o mano inkstai jau biškį *slagiš*. Ar teisybė, daktare, kad Ruzveltas mėgdavęs *lžinę* ir kartais net visą bonlą vienu vakaru išgerdavęs? Duok man du *šatus: džinės atą* dėl inkstų ir *biterio šatą* dėl vidurių.

Džiō, Džiōvas, Džiōvukas, Džiōvėlis (Joseph, Joe, little Joe), Juozas, Juozapas, Juozukas, Juozelis, Juozapėlis. — *Jes, jes, Džio*, aš seniai maniau, kad tau *bosas* duos *saktį*, kam taip dažnai *misuoji*. *Džiōvas* dar neparėjo iš darbo, bet jis *raidavėi* pareis, tai palaukit biskį. Gal kitų *burdingierių*, sesele, ir nebelaikysiu ilgiau, bet *Džiōvuką* — žinai, negaliu varyti, ba jis apsigyveno mano širdy, tartum savo tėvų sodyboj, kai dar vaikas buvo... *Džiōveli*, atnešk *papai šliperius*, matai, kad jis labai pavargęs.

džiōdzė, džiōdzius (judge), teisėjas. — Tas *džiōdzė* iš tikrųjų turėjo būti labai *soft*, jei tam *murderiui* davė tik 20 metų *džėlos*. Tik gaus *lojerį*, kuris moka prieiti prie *džiōdzių*, ir matysi, kaip lengvai *išvynysį keisą*. Aš visada *votuoju* už lietuvišką *džiōdzę*, nors jo ir *nelaikinu*, kaip *džiōdzės*, tik kaip lietuvi.

džiōgas (jug), ašotis. — Atnešė didelį *džiōgą*, pastatė ant stalo ir sako: „Gerkite, rupūžės“; bet kai paragavome, nugi *vinigeris*, ne *munšainas*, kurio mes tikėjomeš, ba tada dar buvo *probišinas!*

džiōinyti (to join), jungti, įjungti, prijungti, sujungti; įsijungti, prisijungti, įsirašyti, įstoti. — Matai, kad tos durys *nesidžiōinina*, tai kam dar *trajini* jas *sudžiōinyti*. Kodėl *nedžiōinini* mūsų *susaidės*, juk geriausia visoj Amerikoj, ar ne? Iš pradžių mislinau *džiōinyti* Rymo Katalikų Susivienijimą, bet paskui *džiōininau* Susivienijimą Lietuvių Amerikoj.

džiōkai, džiōkas (jokes, joke), juokai, juokas; išdaiga, išdaigos, pokštas, pokštai, „štuka“, „štukos“ (daugiau vartojama daugiskaita, negu vienskaita). — Tokį *dortiną džiōką* geriau būtum sau pasilaukęs. Tam Dr. Karaliui tikrai sekdavosi *džiōkus* krėsti. Jeigu eini į *šiovą*, tai eik į *burleską*, tai nors nuogų *džiōkų* pamatysi. Kad mudu girti į *postą* įvažiavome, tai jam, girdi, tik vieni *džiōkai*, o man kaštavo 200 dolerių *karą sufiksyti*, tai tau ir *džiōkai!* Tokių *džiōkų* nekrėsk su mani mdaugiau, jei nenori išsitiest ant *flioro*, kaip linas.

džiōkeris (joker), juokdarys; išdaigų, pokštų darytojas. — Pasiutęs *džiōkeris* tas daktaras, ypač kai išgėręs. Geras *džiōkeris* visur tinka, ba jį visi *laikina*. Ką Sveikas manai, ar Dr. Karalius, ar komp. Vanagaitis geresnius *džiōkus* krėčia?

džiōkis (jockey), lenktynių

raitininkas, profesinis raitininkas, džokis. — *Runinu* pas *bukį* uždėti ant arkljo, ba šiandie labai geras *džiōkis* ant jos, tai *štur* laimėsiu. Aš visada norėjau būti *džiōkis*, bet per daug svėriau, tai nepaėmė, bet dabar vis tiek su *reisu* arkliais, ba juos *kėrinu*.

džiū (jew), žydas. — Vis pas tą *džiū* bėgi, tarsi lietuvių čia jau visai nebebūtų. Ta lietuviukė už *džiū* ištekėjo. Su juo derėkis, kaip su tikru *džiū*.

džiūiš, džiūjis (Jewish), žydiškas. — Amerikos žydai neatrodo tokie *džiūiš*, kaip Lietuvos ar Paliokijos. Nebūk toks *džiūjis*, imk 3 dolerius už bonką ir vyniok, *dacol*.

džiūlėjus (July), liepos mėnuo. — Pereitą mėną gavau *vi-keišiną džiūniaus* mėnesį, bet šiomet, *bosas* sako, gausiu *džiūlajaus*. *Džiūlajaus* mėnesį Amerikoje būna didžiausia šventė — *Fordžiūlajus*.

Džiūlė (Julia, Juliet), Julija, Julė. — Aš einu pas *Džiūlę* valgyt, o tu eini pas *Džiūlę* gert, tai sakyk, katras mudu geriau darom? Dabar viena *Džiūlė* turi restauraciją, o kita *saliūną*.

džiūleris (jeweler, jeweller), auksinių daiktų dirbėjas ir pardavėjas; auksininkas, auksakalys. — Nešu pas *džiūlerį* *alarmklaką*; gal reikės tik *iš-kljnyti*, o gal ir daugiau ką *pafiksyti*, ba laiko jau visai *nekypina*. Jei rengiesi pirkti naują laikrodėlį, tai eik pas mano *džiūlerį*, ba jis tik pačius geriausius parduoda, ne *džiūnką*, kaip kiti. Prieš *Kris-mą džiūleriai* ir už šlamštą ima didelius pinigus.

džiūlštōris (jewelry store), gražnos krautuvi, brangenybių parduotuvė. — *Džiūlštōry* yra pinigų, tik reikia mokėt apsi-sukt, ypač prieš Kalėdas, kada visi perka visoki *džiūnką*. Kai *džiūlštōris* jam nusibodo, tai nuėjo į akinių biznį, ir dabar vadinasi akių daktaru.

džiūmperis (jumper), palaidinis, palaidinė; nertinis. — Aš darbe visada dėviu *džiūmperį*, tai drabužiai nesusiteršia ir taip greitai nesusidėvi. Man patinka jūrininkų *džiūmperiai*. Šitą *džiūmperį* pirkau ant *Mekselstryčio*, tai gavau už pusę *praiso*.

(B. d.)

Dr. Alg. Margeris

— Berankiai, bekojai lietuviai karo invalidai tremtyje laukia Tavo pagalbos. Aukok jiems!

Tel.: MO 7-2232
LUDWIG REALTY COMPANY
Realtors
Didelės ir mažos nuosavybės.
Sklypai ir bizniai.
Būdami Floridoje pasiteiraukite.
5645 S. W. 8th St. Miami, Florida

MOKAME IKI
4%
UŽ SANTAUPAS
**OAK SAVINGS AND
LOAN ASSOCIATION**
1429 WEST 18th STREET
CHICAGO 8, ILL.
Phone: CAnal 6-1640

1955 METAIS MINĖTINOS DIENOS

I.

1955 m. Lietuvos valstybei ir lietuvių tautai įvairiais požiūriais yra reikšmingi metai. Prieš penkiolika metų, t.y. 1940 m. birželio 15 d., Maskvos imperialistai, komunizmo skraiste prisidengę, naujai okupuoja Lietuvą ir primeta Lietuvos gyventojams sovietinę tvarką. Iš čia prasideda didžios Lietuvos gyventojų nelaimės ir kančios, kurių iki šiol galo nematyti.

Jautrioji, patriotiškai nusiteikusi JAV lietuvių išeivija tuoj, tais pačiais metais, per savo atitinkamas organizacijas įkuria Amerikos Lietuvių Tarybą kilniam Lietuvos laisvinimo darbui. Čia sueina keturių politinių srovių ir dviejų didžiausių savitarpinio draudimo susivienijimo atstovai. ALT gyvai išplečia savo veikimą ne vien tik savų tautiečių darbe, bet kartu ir tarp kitų skleidžia teisingas žinias apie Lietuvą. O taip pat baudėsi ir į JAV vyriausybę, kad ši nepamirštų Lietuvos skaudaus likimo. Čia neturima tikslo atpasakoti, kas ALT nuveikta ir jos istorinius darbus įvertinti. Čia tik norima priminti tas 1955 m. lietuviams minėtinas dienas.

II.

Prieš 20 metų, t.y. 1935 m. rugpiučio 11 d. Kaune susirinko pirmas pasaulio lietuvių kongresas. Kongresan atvyko veik iš visų lietuvių naujokynų atstovai plačiame pasaulyje gyvenę. Kongresas sumetė įsteigti Pasaulio lietuvių sąjungą, jai laikiną valdybą išrinkdamas. Deja, Lietuvių pasaulio sąjungos valdyba spėjo tik savo pagrindinių įstatų metmenis sumesti. Užklupo karas ir tas darbas buvo nutrauktas. Dabar jis iš naujo, jau kitais pagrindais tęsiamas, Lietuvių bendruomenės jau kelinti metai kaip organizuojasi suvesti lietuvių išeiviją į vieną organizaciją bendram kultūriniam darbui.

III.

Prieš 30 metų, gegužės 15 d., Kaune susirinko Lietuvos steigiamasis seimas Lietuvos valstybei pagrindus padėti.

Lietuvos steigiamasis seimas ne vien tik Lietuvos valstybei pagrindus padėjo, bet jis sumetė ir Lietuvos ūkiniam gyvenimui metmenis, išleisdamas Lietuvos žemės reformos įstatymą. Dar daug valstybių iki šiol suka galvas, kaip žemės klausimas sutvarkyti, kad visi turėtų žemės pakankamai, kas ją dirbti myli, ir kad įdėtas darbas duotų geresnį derlių. O yra ir tokių valstybių, kurios žemės tvarkymo pagrindan ima 1920 m. Lietuvos steigiamojo seimo išleistą žemės reformos įstatymą.

IV.

1920 m. liepos 12 d. buvo pasirašyta Lietuvos-Rusijos taikos sutartis. Pagal tą sutartį Rusija visiems amžiams išsižadėjo Lietuvos žemių, bet 20 metų pralinkus, tą ir kitas su Lietuva pasirašytas sutartis

begėdiškai, klastingai, melagingai, suktai sulaužė.

Tais pačiais metais, t.y. 1920 m. spalio 7 d., buvo pasirašyta su Lenkija vadinamoji Suvalkų sutartis.

Pagal tą sutartį Lenkija pasižadėjo nepulti Lietuvos ir neisavinti Lietuvos sostinės Vilniaus. Bet lenkų kantrybė trūko vos porą dienų, — spalio 9 d. jų kariuomenė vėl pradėjo veržtis į Lietuvos žemes ir užėmė Lietuvos sostinę Vilnių.

V.

1920 m. gruodžio m. Kaune pradėjo veikti Lietuvos valstybės dramos ir operos teatras.

Šis lietuvių tautos kultūros židinyje pasiekė aukšto ligmens, ir savo veikimo paliko didžiulius pėdsakus, skatinančius ir toliau toje srityje veikti.

Lietuvos dramos ir operos buvusių scenos bendradarbių dabar daug kas atsidūrė išeivijoje ir čia nepamiršo savo darbo.

VI.

1905 m. Lietuvoje prasidėjo gilus revoliucinis judėjimas tikslu nusikratyti maskolių valdžios.

Tų metų revoliucija apėmė visą Lietuvą. Daug kur buvo išvaikyti maskoliai įvairūs valdininkai ir veik visuose valščuose buvo demokratiniu būdu išrinktos valščių valdybos, mokyklose įvesta lietuvių kalbos dėstymas. To revoliucinio judėjimo pasėkoj gruodžio 4-6 d. įvyko didžiulius iš visų Lietuvos kampų atstovų suvažiavimas, Didžioju Vilniaus seimu pavadintas. Suvažiavimas, nustatęs pagrindines gaires, tai yra pasisakęs ko Lietuvos žmonės turi siekti ir koku būdu už tuos siekimus kovoti — išsiskirstė. Žymėtina, kad ir tais sunkiais, reikšmingais kovos metais tame suvažiavime buvo vienybė atsiiekta. Tai visiems bendri istoriniai įvykiai, štai socialistams ir jų bičiuliams žymėtina ir atsimintina:

1905 m. vasario 9 d. pasirodė pirmas savaitraščio "Keleivis" numeris.

Žymėtina, kad šis savaitraštis, išskyrus pora nepilnų pirmųjų jo metų, nesvyruodamas savo skaitytojų tarpe ugdė socialistinę, nepriklausomą mintį per visą jo ėjimo 50 metų. Seniau jis buvo leidžiamas ir tvarkomas poros asmenų, o vėliau jo leidėjo ir redaktoriaus St. Michelsono dovanotas Lietuvių socialdemokratų sąjungai ir virto jos laikraščiu. "Keleivis" lietuvių išeivijoje ir bendrai lietuvių tautoje vienintelis savaitraštis per visus savo ėjimo metus liko ištikimas savo skelbiamoms idejoms ir siekimams. Kaip ėjo, taip ir tebėra savo skaitytojų remiamas ir jų mėgiamas.

1905 m. Lietuvos revoliucinis judėjimas neabejotinai stipriai veikė ir visą mūsų išeiviją. Tos revoliucijos įtakoj štai JAV įsikuria įvairios organizacijos Lietuvos revoliucijai rem-

ti. Ir iki tol jau veikusios įvairiose JAV vietose socialistų kuopos, dabar susimeta į vieną bendrą lietuvių socialistų sąjungą, trumpai LSS vadinamą.

* * *

Čia tik trumpai suminėtos 1955 m. lietuviams minėtinos istorinės dienos, kurios Lietuvos gyventojams ir lietuvių tautai yra reikšmingos savo staigiais politiniais posūkiomis ir kurios išpaudė savo žymes mūsų tautos kultūriname gyvenime.

Apie kiekvienus tuos istorinius įvykius teks vėliau atskirai kalbėti. Dabar čia jie suminėti, kad iš anksto juos prisiminti, dėl jų pagalvoti ir bendrai susirinkus apie juos šnektelti, jais susirūpinti, padaryti iš jų atitinkamas išvadas ir dar didesniu susikaupimu, dar stipresniu visų bendru ryžtingumu, platesniu užsimojimu imtis ir dėtis Lietuvos laisvinimo baran.

Lietuvos laisvinimo darbas nėra suvokiamas ir įmanomas vien tik politiniu veikimu. Yra neišvengiamas ir būtinas kultūrinis darbas visose jo išraiškose.

Ir čia, JAV, visų tų minėjimų sukuryje privalėtų būti

ALT, tas lietuvių išeivijos sambūris, kuris apjungia visų politinių srovių atstovus ir kuris vietose neabejotinai kultūriniai veikia mūsų išeiviją.

JAV ALT viso turi 200 veikiančių įvairių taškų, t.y. tokių kultūringų vietų, kur įvairių pasaulėžiūrų lietuviai suranda bendrą bendradarbiavimo kalbą ir jau bent vieną kartą per metus, būtent vasario 16 d. savų ir svetimų tarpe viešai pasirodo savo vieningumu. Tad ALTui rasi derėtų atitinkamu atsišaukimu paraginti paminėti mūsų lietuvių išeivijos visuomenę vienaip ar kitaip, vienus ar kitus tuos istorinius mums reikšmingus įvykius, kurie jų mums visiems yra bendri. — J. Vlks.

Vinco Krėvės kelionė į Maskvą vaizduojama "Pagundoje". Šį idomų aprašymą ir V. Mykolaičio, V. Maciūno, A. Senno straipsnius apie Vinco Krėvės kūrybą, rasite knygoje — Vincas Krėvė Micevičius. Jos kaina \$1.00.

Užsakymus adresuokite:

NAUJIENOS
1739 S. Halsted Street,
Chicago 8, Ill.

"TELEVIZIJOS" (TV) patarnavimas \$3.00

Taisom visur ir visokius televizijos aparatus
S k a m b i n k

"MELODY" RADIO

3304 SO. HALSTED STREET Tel.: Lafayette 3-1555

ST. ANTHONY SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1447 SO. 49th COURT, CICERO, ILL.
Telefonai: TOWNHALL 3-8131-8132

JUOZAS GRIBAUSKAS, Vedėjas

Kviečiame Jus...

pradėti taupyti pinigus pas mus, kur Jūsų kaimynai nuo 1922 metų be pertraukos saugiai ir pelningai juos taupo.

Kreipkitės į mus

paskolų namams, pasinaudokite 100% atmokėjimo privilegijomis.

RAŠTINĖS VALANDOS:

Kasdieną nuo 9 iki 5.
Pirmadieniais nuo 9 iki 8.
Šeštadieniais nuo 9 iki 1.
Trečiad. uždara visą dieną.

Patarnautojos kalba lietuviškai.

PASIMATYKITE SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ INSULIACIJOS PROBLEMAS

DABAR YRA LAIKAS ĮRENGTI SAVO NAMĄ ŽIEMAI

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolu.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel. VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1003
Telefonas CENTRAL 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Pro Subartonių kaimą

Į Straujos malūną dažniausiai važiuodavome pro Subartonus. Tai buvo tiesiausias kelias iš namų. Šiokių tokių malūnų buvo ir arčiau: Nemunaitėje motorinis, o Jociūnuose dvarininkėlio Karčiausko — vandeniui sukamas. Tačiau ne vienas nevalcavo kviečių, nemokėjo gražiai grucės sugrūsti.

Vieną tokį išvažiavimą į Straują dar atsimenu. Išvykome anksti rytą, saulei neišlindus pro miško sruogą, anapus Gailinto ežero. Sėdėjau ant rugių maišo suskilusias kojas įgrūdęs į žirnių virkščias, kuriomis buvo išklotas vežimo dugnas. Tėvas traukė į "Lietuvos Ūkininko" laikraštį susuktą papirosą. Kartais "cigaretė" plykstelėdavo kaip smalingas šakalys ir tėvui nudegindavo lūpas. Kiek pasikeikęs, vėl užplėsdavo į plaučius, išpūsdamas šviesius dūmų vekulius. Aš rijau seilę žiūrėdamas, galvojau, jei kada pradėsiu rūkyti, tai jau trauksiu be sustojimo, trauksiu iš visos tabako papužos.

Privažiuojame Makniūnų dvarą. Prie kumetyno purvo arkliui iki pilvo. Viršum stogų vėjas išvynioja tamsius, žaliais egliašakiais kūrenamų krosnių dūmus. Dešinėje, pro adaras kalvės duris, lekia Benoskio kalamos geležies kibirkštys. Priekalo dindėjimas, jeigu rytas būva ramus, nūaidi miškų pakraščiais, toli nuo dvaro. Linkui pono "pakajų" siūbuoja sodas, mosuodamas plačiomis šakomis, lyg kokiais sparnais. Nuo "stainios" ataidi žvangimas, gal ano aklo arklio, kuriuo važinėja ponas.

Kelias pro kumečių bulvių kapčius, suka į Raitininkus. Už kaimo leidžiasi į pakalnę, kur prasideda miškas. Pradžioje krūmai, kadugiai tinką botkočiams ir apšepusios, neretai karvių nukasytos, eglaitės. Giliau — aukštos, tiesios pušys. Iš po samanų skaniai atsiduoda supuvusio, sakais apsiliejusio kelmo šerdis. Pralenkiame sijonus pasikaišiusias bobutes, skubančias su kiaušiniiais į Merkinę; palie-

kame ir kažkur matytą senį, besibarantį su turgun tempiama telyčaitė.

Subartonyse. Kairėje pusėje lygus, sėredėlės žole apsėtas laukas. Pro sodybų liepas, tamsiais trikampiais, kyla vėjo apipešioti šiaudų stogai. Mickelio pirkia, dviem raudonai nudažytais langeliais, kušlina į kelią. Siaurame kieme, priešais duris, rodos, su "kalvaratu" šulinys. Pati sodyba niūri, lyg negyvenama. Ir kiekvieną kartą taip man atrodydavo, kai važiuodavau į Straują.

Laukai baltuoja grikiais, mėlynuoja lubiniais. Saulėje žėri smėlėtos pamiškės.

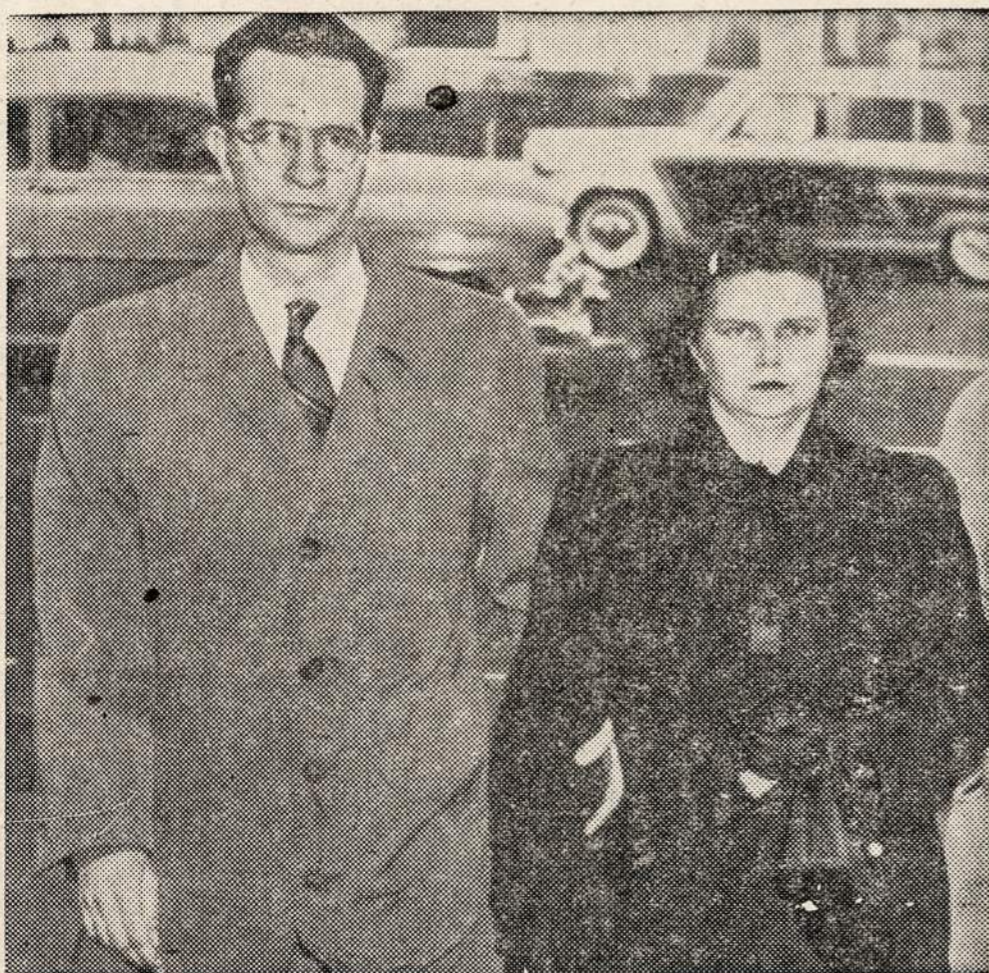
Už Subartonių kelias vėl — miškan. Arkliui putoja šlaunys, net priguldamas velka vežimą. Ratai grimsta į smėlį, kaip į vandenį. Tėvas eina pėsčiomis, botkočiu vaikydamas aklius, kurie debesiu ūžia aplink gyvulį, krinta visur, kaip negyvi. Protarpiais tėvas atsi-grįžta į mane, pasakoja apie nukirstą Grainio liepą, rankove nusibraukia prakaitu garuojančią kaktą. Jis labai mylėjo Krėvę, gražiai aprašiusį Dzūkiją. Gilšę, pro kurią trečiadieniais važiuodavome į Merkinę.

Rašytojas mylėjo savo gimtąją žemelę, mėgo jos žmones. Pats pažino dzūkelių skurdą, pats išgyveno nemažai vargo. Kijevo universitete, pasak Dr. Garmaus, Krėvė neturėjo net žmoniško apsirengimo. Nešiojo prastas, motulės namuose suverptas, storai išaustas kelnias. Neturėjo rublio nusipirkti "digionalinėms", kurias išnešiojus penkis metus dar buvo galima parduoti už pusantro rublio.

Nūn savo tarpe jau neturime ryžtingojo šarūno autoriaus. Dzūkija neteko savo dainiaus ir pavergta Tėvynė — didžiojo sūnaus.

— Jul. Susmaras

Tik "Naujienos" rašo tiesą — neša laimę.

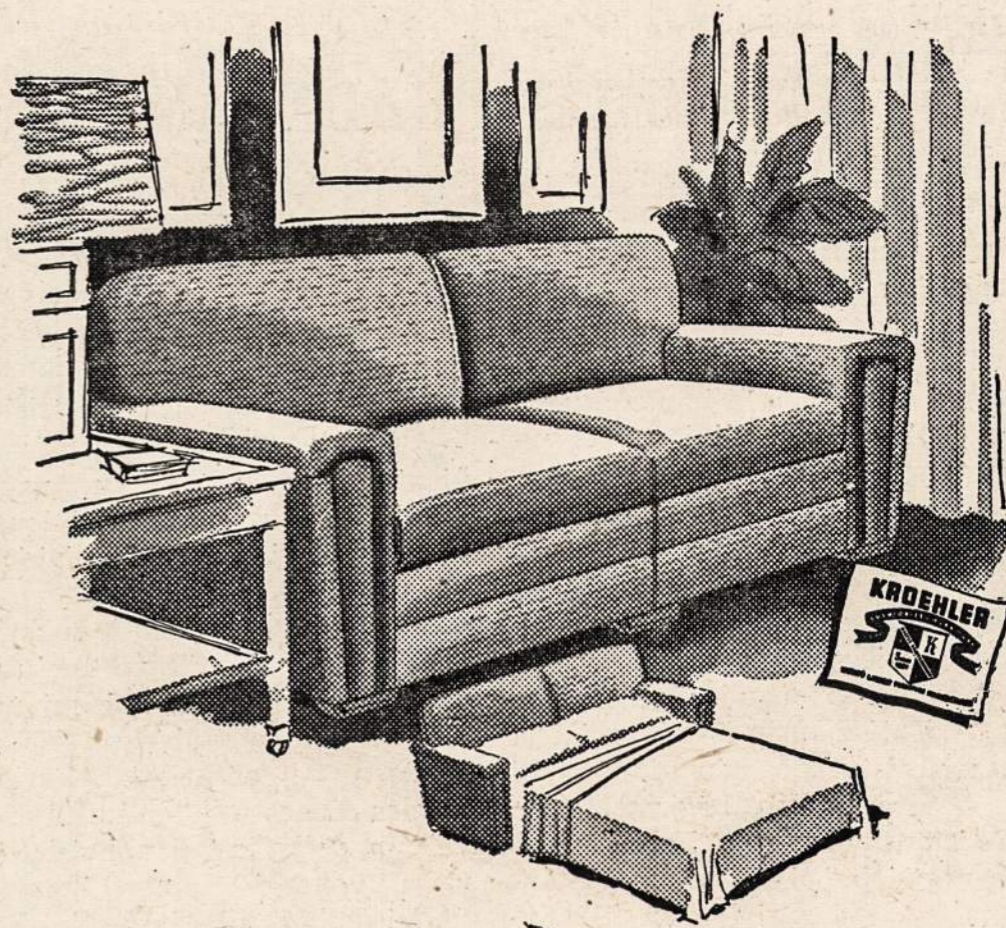
UNITED PRESS-NAUJIENŲ PHOTOS
Joseph Petersen, Jr., dirbęs nacionalinėje saugumo agentūroje, prisipažino šnipinėjęs svetimai valstybei. Kartu su žmona jis atvyko į Alexandria (Va.) teismo rūmus išgirsti teismo sprendimą. O tas sprendimas buvo — 7 metai kalėjimo.

BUDRIKO PRIEŠINVENTORINIS METINIS IŠPARDAVIMAS

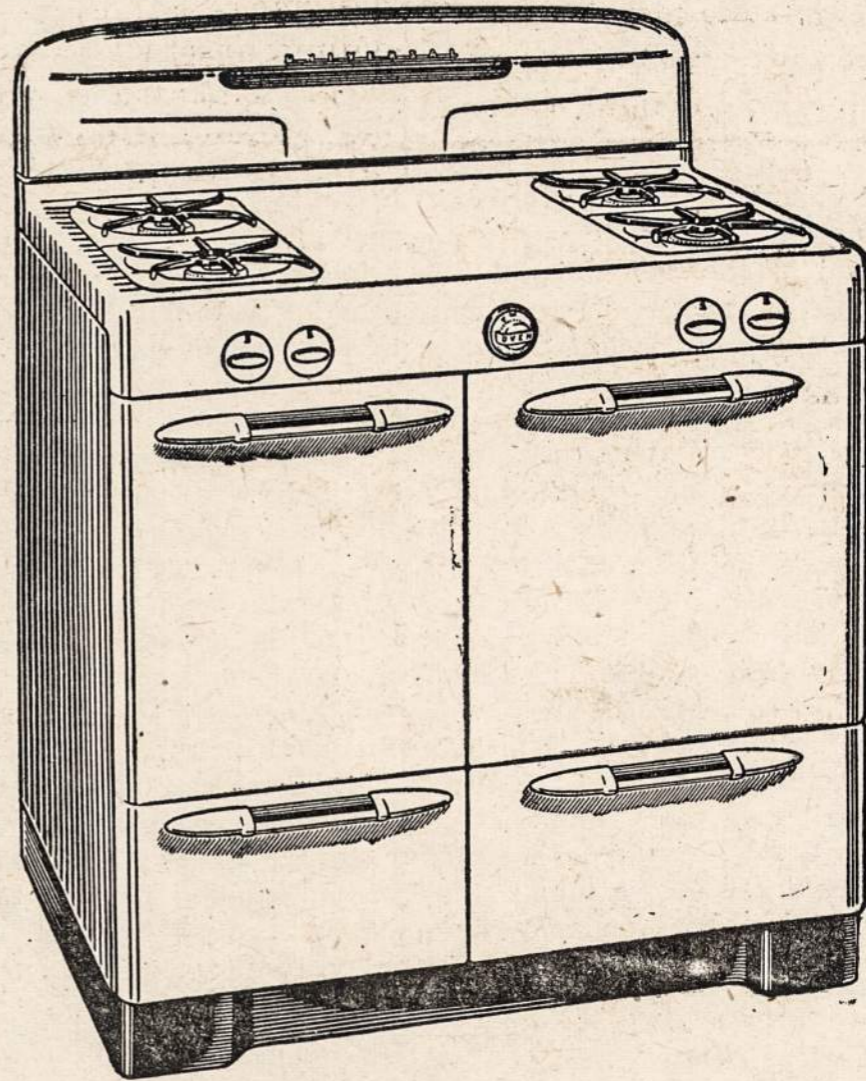
Ant žaislų, lempų, kėdžių, parlor setų, radio aparatų, jewelry, likrodėlių, deimantų, šaldytuvų, skalbiamų ir prosinamų našinių, dulkių valytuvų, įvairių namams baldų.

SUTAUPO IKI 60 PROCENTŲ

Iempos ant stalo po	\$1.95 ir aukščiau
Didelės mieros karpetai po	\$1.00 ir aukščiau
9x12 karpetai po	\$20.00 ir aukščiau
Minkštos kėdės po	\$19.00 ir aukščiau
2 šmotų parlor setai po	\$98.00 ir aukščiau
3 šmotų miegamo kambario setai po	\$98.00 ir aukščiau

Frigidaire ar General Electric šaldytuvai po \$144.00 ir aukš.
Frizeriai, šaldytuvai po

Maytag ar Gen. Electric skalbiamos mašinos, \$89.00 ir aukš.	
Hoover Tank dulkių valytuvai po	\$48.00
Rašomos mašinėlės po	\$39.00 ir aukščiau
Siuvamos mašinos po	\$49.00 ir aukščiau
5 šmotų valgomos kambario stalėliai ir kėdės	\$39.00
Geriausios Gas Range pečiai po	\$99.00
Springsiniai matracai po	\$19.00
Mažos radijos po	\$14.00
Elektriniai fonografai po	\$18.00
Elektriniai blanketai po	\$17.00
Vilnoniai blanketai, didelės mieros, po	\$5.95
Didelės mieros vilnų kaldros po	\$5.95

LENGVI ISMOKĖJIMAI.

JOS. F. BUDRIK, INC.

3241 South Halsted Street

Telefonas: CALumet 5-7237

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 8, 1955

Redaguoja:

REDAKČINIS KOLEKTYVAS

Rankraščius siūsti: SPORTO PASAVULIS

2715 W. 39th Place, Chicago, Ill. arba 2325 So. 11th St., Milwaukee, Wis.

A'sak. Redaktorius:

BR. KETURAKIS

NAUJU — 1955 — METU PROGA SVEIKINAME VISUS SPORTININKUS, SPORTO BICĪULIUS IR BENDRADARBIUS LINKĖDAMI LAIMĖS IR DŽIAUGSMO VISUOSE DARBUOSE.
Sporto Pasaulio Redakcinis Kolektyvas

Vytautas Jaunius

1955 METUS PRADEDANT

Prabėgę metai sporto pasaulyje liks ilgai minimi išskiliomis pasekmėmis, bendru sportinio lygio pakėlimu ir sportinio pasaulio glaudesniu bendradarbiavimu. 1954 metų sportinė veikla nužymėta tiek pavienių sportininkų, tiek ir paskirų tautų atsiekimais. Pasaulinio mąsto sporto parengimų kronika yra marga: pasaulinės futbolo ir krepšinio pirmenybės, Europos lengvosios atletikos pirmenybės, britų Commonwealth'o žaidynės ir eilė tarptautinių susitikimų, kurie praėjo net nepaminėti šio kontinento spaudos puslapiuose. Vienas iš didžiausių ir labiausiai imponuojantis prabėgusių metų įvykis, tai garsios mylios bėgimas. Anglo Bannister ir australo Landy vardai liks neatsiejamai surišti sporto istorijoje su didžiausiais 1954 laimėjimais. Visi šie laimėjimai buvo atsiekiami dideliu darbu, pasišventimu ir kilnių atsidavimų olimpinei idėjai. Su šviesiomis viltimis tenka žiūrėti į 1955 metus, kurie priartins pasaulinę sportininkų šeimą Melbourne olimpiados link, kurios metu, reikia tikėtis, būsimie nusteibinti ne vienu nauju atsiekimu.

Nesileidžiant į pasaulinių sportininkų įvykių nagrinėjimą bei jų vertinimą, pravartu atkreipti dėmesį į lietuviškojo sporto veidą. 1954 metų kronika galėtų išvardinti eilę įvykusių aktų: JA V-se sporto vadovybės rinkimai, Australijos liet. sporto vadovybės rinkimai, toje pat Australijoje įvykusį tradicinę sporto šventę, Kanados lietuvių tarpe įvykusios IV š. Amerikos žaidynės, JA V-bių ribose pravestos krepšinio pirmenybės, lengvosios atletikos, stalo ir lauko teniso pirmenybės, futbolininkų laimėjimai New Yorke, Mažosios krepšinio lygos sudarymas, naujo lietuviško sporto vieneto įsteigimas ir eilė smulkesnių sportininkų parengimų mažesniame mastelyje. Atrodytų balansas gan gražus, turėtume tik toliau judėti. Tačiau kronika nevisuomet iškalbi. Po sausais faktais slepiasi neišsakyta teigiama ar neigiama tikro-

Br. K.

FELIKSAS GIEDRYS — BALTOJO SPORTO ATSTOVAS

FELIKSAS GIEDRYS

Senesnioji lietuvių sportininkų gvardija baigia perkopti 40-tuosius m. ir pamažu apleidžia varžybines pozicijas. Tai daugumoje tie sportininkai, kurie augo, brenodo ir sporti-

vė. Galime gyvenime daiktus nuspalvinti gražiomis spalvomis, bet tuomi sąžinės balso nenuslopinsime. Su lietuviškuoju sportu riedame pragaištingon pakalniūn. Preiš dvejus metus viltigai tikėjome, kad lietuviškas jaunimas, apsipratęs ir prisitaikęs prie esamų gyvenimo sąlygų, išjungs vienijančion ir tautinių pagrindu grindžiamon sportinēn veiklon, kuri ne tik padēs jaunimui fiziniai ir sveikai vystytis, bet stiprins jame lietuviškumą ir išlaikys tautinės bendruomenės ribose. Vistik, po dvejų metų, vaizdas nepasikeitė. Mūsų jaunimas abejingas ir nepaslankus. Tik vieni ir tie patys entuziastai, kurie nuo pirmos dienos pradėjo vilkti sportinį vežimą, velka ir toliau, bet ir jie jau rodo nuovargio žymes. Esamai padėčiai gelbėti šokosi spauda. Raginimai, pasiūlymai, kritika, tai lietuviškos sportinės spaudos tema per 1954 metus. Išikarščiaus buvo net pamirštas esminis dženitelmeniškumo dėsnis, pasipylė bereikalingi kartūs pareiškimai, pasiekę nesąmoningo šmeižimo ribas. Ar tuo ką gero atsiekėme, istorija tik nusakys.

Rašant šias pradėdamasias šių metų eilutes, nenagrinėsiu giliųjų mūsų sportinio gyvenimo nepasisekimo priežasčių. Neverta kelti ir buvusius nemalonus faktus. Tenurieda jie kartu su genais metais negrįžtamon praeitin. Tačiau verčiant Naujųjų Metų tremties sportinio gyvenimo lapą linkėtina, kad buvę nesusipratimai dingtų, į bendrąjį darbą būtų mesta daugiau nuosirdumo ir idealizmo pagrįsto darbo. Tad suglauskime tampa savasias eiles, kas praėjo, tai jau nesugrąžinama, bet kas ateina, tai mūsų darbai derlingi dirvonai. Nebūkime patys savosios veiklos duobkasiais. Mūsų eilės nėra tokios skaitlingos, kad galėtume skaldytis. Suburtomis jėgomis ne tik sustabdysime sportinio darbo žlugimą, bet pastumėkime jį į priekį. Jeigu 1955 metais mums pavyks tai atlikti, tai su viltimi žvelgsime eilę metų į priekį.

įvestas sporto ženklelis, kurio programoje figūravo 3,000 bėgimo rungtis. Aišku, kaipgi norėdamas būti sportininku nesiimsi pažangumo priemonių — sporto ženklelio išigijimo. F. ryžtasi egzaminams, kuriuos sėkmingai vykdo, bet "nemėgau bėgionti" skaudžiai atsiliepia ir tuos 3,000 m. atbėga sunkiai bepavilkdamas kojas (vos nepatrūkau, kaip jis išsireiškia).

Ženklelis laimėtas, brandos atestatas pelnytas, todėl kelias į Kauno universitetą atdaras. 1927 m. būdamas jaunu "fuksu" nenori prisiminti tų 3,000 m. "kančios" kelio griebiasi lengvesnio darbo šioj srity — stalo teniso ir jau laike 2 metų aktyvaus ruošimosi atstovauja universiteto rinktinę. "Provincijos talentui" teko žaisti ir prieš garsiuosius, kaip tai Dzindziliauską, Remeikį, Nikolskį ir keletą kitų izraelio kilmės atstovų, kurie tuo laiku veržėsi į pirmaujančius postus.

Lauko tenisą pirmąkart bandė 1929 m., bet vis per daug jėgos turėjo rankoj, nes kiekvienas atmuštas ar servuotas sviedinėlis atsidurdavo krūmuose ar Vytauto parko plačioje erdvėje. Aišku, kad F., kaip naujam debutantui tas nepatiko ir padėkojęs dalyviams (broliams Gaičaliams), smarkiai sugrauzta sąžine paliko aikštes.

Kas kam skirta ar lemta, tai turi būti ir išpildyta. Ir štai tais pat metais univ-tete įsisteigia sporto sąjunga įvairių sporto šakų, kurių tarpe ir lauko tenisas. Už penklčio metinį mokestį buvo galima nemokamai naudotis raketėmis ir sviedinėliais (labai smarkiai apdėvėti ir jau be kailiuko). F. Giedrys braunasi atgal į l. tenisą, nežiūrint nevykusio spektaklio Vytauto parke, užsirašo į vedamą turnyrą ir jau 1930 m. iškopia į II v. Labai imponuojančiai atsilaiško Teniso klubo turnyre prieš to meto pajėgiausią Kačergį ir, kaip jaunas bei talentingas, kviečiamas į šio klubo eiles.

1931 m. jau tampa univ-teto meisteriu ir su Galvydžiu vyrų dvejete pelno Lietuvos p-bių nugalėtojų vardą. Šie metai atveria langą ir į Lietuvos rinkt. šeimą, kur F. G. debiutuoja prieš Latvijos čempioną, Kronberg ir Janson, laimėdamas abudu susitikimu. "Tai buvo mano triumfo diena" — sako Jubiliasas. Bendra pasėkme 3:2 buvo nugalėti latviai

V. A-tis

IŠ FASKO VEKLOS

Šių metų darbas visuose sporto padalinuose turi būti sustiprintas. Šiuo metu tinkamų turime vos keletą, todėl pagalbinis kadras iš pačių sportininkų ar tose pareigose buvusių prieš keliolika metų, yra atsilikę nuo lengv. varžybų pažangumo ir eilės naujų nuostatų liečiančių patį techniską darbą aikštėje ir už jos ribų.

Tokie kursai bus Chicagoje gegužės mėn., kur šalia teoretinio ir administracinio instruktavimo tokias rungtynes ruošiant, būsimi teisėjai — padėjėjai lengvaatletų treniruočių metu praeis praktiskąjį kelią aikštėje.

Dedamos pastangos suorganizuoti ir instruktorių — sporto klubų vadovų bendrus kursus 7—10 d. d., kuriais jau 1953 m. buvo bandyta pralaužti ledai, deja, dėl sporto klubų nepristatymo dalyvių (tik vienas 4 pristatė) teko atsisakyti. Tuo reikalu bus sp. apygardos ir jų padaliniai informuoti.

Ligšiolinė gyvenimo eiga parodė, (Tąsa 9-tam psl.)

Palangoje, nors prieš tai dvejose tarpvalst. rungtynėse 4:1 buvo pralaimėtos.

Ir taip laike dešimties metų teko 3 kartus būti Lietuvos nugalėtoju kėdėje (1931 m. net trigubu), kol palengva brenodo naujos pajėgos, o tikriesiems Alma Mater absolventams, daugiau rūpėjo diplominis darbas — pasiruošimas gyvenimui.

Dar dalyvauja prieš estus, taip pat tarptaut. turnyre Helsinky, Bornholme (Švedijoje), Rygoje, Talline ir Karaliaučiuje.

1937 m. buvo atrinktas su kitais sportininkais kelionei į Ameriką ir tuo laiku žaidė Chicagoje ir New Yorke su amerikiečiais lietuviams, vienas rungtynes laimėdamas (Amerikos lietuvių tarpe šis sportas nepopuliarus ir neaukšto lygmenis).

Reikia pabrėžti, kad 1935 m. būnant Švedijoje teko žaisti ir prieš Mr. G. — Švedijos karalių Gustavą, kur mišriam dvejete F. G. ir mūsų meisterė Ščukaitė turėjo nusileisti Mr. G. ir Švedijos meisteri. Aišku, tai daugiau simbolinės reikšmės laimėjimas pačiai švedų tautai, o dalyviams proga pamatyti ir artimai bendrauti su garsiuoju l. teniso mylėtoju karalium Gustavu.

Laisvasis Lietuvos gyvenimas teikė galimybę šiam pažangumui, todėl svetimiems užplūdus buvo išmušta raketė ir F. iš rankų. Normalus gyvenimas tapo neįmanomas ir artėjanti kovų banga privertė atsidurti Hanau stovykloje — Vokietijoje. Atitrūdamas nuo darbo dalyvauja Wilhelmsbad teniso klube ir vyrų gr. pasiekia II v.

Gyvendamas JAV Doverio mieste pasiryžta 1954 metais dalyvauti pirmenybėse (nors veik be treniruočių), kurias ir laimi.

Per savo sportinę karjerą yra laimėjęs virš 30 įvairių taurių — dovanų (tik 7 atsivežė iš Lietuvos) ir Lietuvos Olimpiados 3-tą medalį (1 aukso ir 2 sidabro).

Šiuo metu F. G. mokosi inžinerijos toliau, nes Lietuvoje buvo net 4 m. kursą (technikos) išklauses.

25-mečio proga, kurioje ryšku šio lietuvių sportininko tikroji idealistinė pažangumo eiga, kuri yra mums darbštumo, pavyzdingo elgesio ir taurios sportinės asmenybės pavyzdžiui, linkime Feliksui Giedriui sėkmingai baigti mokslą, o savo sportines žinias ir patyrimą perduoti jauniesiems.

jog eilė sporto padalinių neprisilaiko jokių bendrų varžybinių nuostatų ir pravestas rungtynes skaito lyg ir savo "šeimyniniu kromeliu", nežymėdami jokios finansinės atsakomybės ir administracinės atsakomybės.

Ligi pavasario pradžios tokie bendrieji varžybiniai nuostatai bus sp. vienietams išsiuntinėti ir tos tvarkos ateity turės prisilaikyti.

Naujų metinių žaidynių eigai, kuri apima dvi sritis — kamuolio žaidimai (vad. žiemos pusė) ir lengvoji atl. (vasaros) su kitomis varžybomis, turės eilę papildymų prie buv. bendrų metinių žaidynių nuostatų ir ateity tik FAS K-o galia kas nors keičiama.

Administracinis darbas atrodo nėra jau toks sunkus ir reikalaujamas daug darbo, ypač sporto klubuose pagal dabartinį veikimą, bet tinkamas supratimas kur ir kada, kam ir dėl ko vienas ar antras raštas parašyti, reikalauja ilgesnės patirties ir bendros nuovokos. Pastaruoju metu pačiam FAS K-ui labai krito į akis kai kurių sporto klubų tiesiog ultimatyvinis tonas reikalaujant išspręsti ar paaiškinti eilę sporto vadovybės veiksmų, kurie nėra jų kompetencijoje. Sąryšy su tuo vėl iškylo naujų nuostatų — administracinės priklausomybės ir bendro susirašinėjimo sutvarkymas. Bendras tokio darbo vaizdas atrodo didelių atsilikimą sporto padalinių administraciniam aparate, kas apsunkena visą darbą.

Šiais metais jaunimo organizacijos bus kviečiamos vasaros stovyklose praversti fiz. lavinimo programėles, nes 1954 m. į FAS K-o paraginimą atsiliepė tik ateitininkai ir Chicagos skautų tuntas.

Atrodo, kad nevēliau kaip 1956 m. teks susitikti su kaimynais latviais ar estais, o gal bus suruošta ir Pabaltijō Tautų sporto šventė, todėl apangos klausimas mūsų rinktinėms jau darosi neatidėliotinas. Tokia šventė (FAS K-e dar oficialiai nenutarta) būtų didžiuliu paskatinimu ruošimuisi, o plati lietuviškoji bendruomenė turėtų progą aktyviau dalyvauti įsitikinti, kiek mes dirbame ar tik giriamės.

Prieauglio paskatinimui, kasmet numatomos dovanos geriausiems jauniams (berniukui ir mergaitei) lengvoje atletikoje. Nebus pamiršti ir kiti.

Šių metų eigoje turės būti suregistruotos visos tremties pasekmės ir pasirodymai įvairiose rungtyse Vokietijoje ar kitur, nes dabar kaip kas išmano taip apie savuosius rašo, klaidindami tikrąją sportininko pajėgumo vertę ir neigiamai auklėdami priaugančiuosius. Tuo reikalu visi padaliniai gaus greitai laiku instrukcijas.

Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į drausmingumo pradą, nes patirtis įrodė, jog paskiri sportininkai prasižengę bendriems sportiniams nuostatams ieškodami nepagrįstos reabilitacijos išnaudoja savo klubų vardą jų apgynimui, tuo pat įveldami ir savo vienetai į bereikalingą įtampą.

Ryšys su bendruomenės padaliniais bus sustiprintas, nes daug kur dėl abuojuo (nesant JAV L. B-nės vykdom. centro org.) šis kooperavimas lyg ir šlubavo. Tik visų pastangos ir norai sustiprins ir FAS K-o veiklą.

"Lekiantis"

Prancūzijos kunigas

Prieš keletą metų, vienoje vandens sporto šventėje, kuri buvo suruošta netoliese nuo Paryžiaus, be įvairių programos dalių, buvo ir šuolis į vandenį iš 35 m. bokšto. Apylinkė buvo sujudinta, nes žinojo, kad šio drąsaus bandymo dalyviu bus vietos kunigas (katalikas) Simon, kaip tuolaikinė spauda žymėjo, Abbe R. Simon (kunigas S.).

Gal tai nebūtų tas taip nuostabu, jeigu šioje rungtyje, jei taip drąsiai sportiniu terminu užvardinsime, dalyvautų tikrasis šuolininkas, bet ne plačiapetis ir geros kūno sudėties dvasiškis, kuris šiam šuoliui turėjo

UNITED PRESS-NAUJENŲ Telephoto
Tony Trabert, JAV Davis taurės komandos narys, nugalėjo Lewis Hoad, Australijos tenisininką. Teniso žaidynės už pasaulio čempionatą įvyko Sidnėjūje, Australijoje. Ketverius metus Australijos tenisininkai laimėjo Davis taurę, kuri yra laikoma čempionato simboliu teniso srityje.

ir specialią paskirtį. Žmonės smalsumo pagauti apgulė baseino plotą ir minios susirinko žiūrėti, kaip gi čia bus su tuo, iš 35 m. aukščio, šuoliu. Nušokti žemyn kiekvienas gali, tik svarbu taip šokti, kad po to sveikas ir gyvas dar išnertum į paviršiu.

Kunigas R. Simon nesijaudindamas įkopęs į bokštą drąsiai atliko šuolį į vandenį. Minia iš baimės sekundes tylėjo ir laukė kada pasirodys "sportininkas" paviršiuje. Ir visų džiaugsmui išneria juokdamasis iš vandens ir papurtęs galvą greitai iriasi prie kranto.

Ir tas taip tęsėsi keletą metų, kada tik gerokai atšyla vanduo ir šis dvasiškis vykdo rizikingą planą, bet tai vis dėl bažnyčios.

Kun. R. Simon gyvena Saone kaimely, vardas vietovės "pakrikštytas" nuo upės Saone, kuri teka netoli miesto Besancon, anksčiau buvusi Burgundų hercogija tame rajone. Dar 16-tame šimtm. šie ryšiai buvo svarbūs tarp Prancūzijos ir Vokietijos.

"Sportininko" Simon bažnytėlė laike karo smarkiai nukentėjo ir buvo reikalinga skubaus pataisymo, todėl jam ir atėjo galvon ši mintis — išbandyti savo drąsą bažnyčios tikslui.

Pasirodo, kad mažasis Simon, atseit, jaunystės dienų prancūziukas, kuriam nei mintis neužklydo, kad būsiąs dvasiškis, minėtame B. miestely išmoko gerai plaukti ir šuolius daryti. Be to turėjo dar pamėgimą ir kitoms sporto šakoms, kaip pašliužos, čiuožimas, futbolas, stalo tenisas, kartais ir sunkumų kilnojimas. Jis išmesdavo (sunkumų kilnojime yra veiksmas išmetimas) net 76 kg. Miestelio futbolo rinkt. žaidė gyniku, žodžiu, buvo talentingas, sumanus ir tikro sportininko dvasininko tipas.

Pirmenybėms užėjus (futbolo), po pamaldų surinkdavo savo parapijiečius ir visi traukdavo į aikštę. Laimėta ar pralaimėta, o trumpa malda po kiekvienų rungtynių buvo atlaikyta.

Ir štai, berods, 1947 m. kun. Simon nutarė, kad šuoliais iš bokšto turi uždirbti bažnytėlei pinigų. Užsako bokštą (metalinį) už 200,000 frankų išmokėjimui ir pradeda "savąją olimpiadą".

1948 m. vasaros metu pirmą kartą Saone pradeda šuolius ir po to visoje apylinkėje vėro šią programą.

9 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JANUARY 8, 1955

Miestelio jaunieji futbolininkai talkininkauja tvarkos palaikymui, kasos priežiūrai ir iš kiekvieno dalyvio imdavo po 100 frankų.

Būdinga, kad tuo metu dar niekas nežinojo, kad Simon yra dvasiškis, tik kai kas įtartinaj spėliojo, kodėl šis "sportininkas" prieš šuolius trumpai pasimeldžia ir persižegnoja. Kasa pamažu augo ir netrukus, aišku, termino neužtesus, bokštas buvo apmokėtas.

Ši vadinamoji sportinė programa su laiku išgarsėjo ir Saone burmistras, tikras komunistinio plauko atstovas, susiinteresavo šiuo žygiu ir pajvairinimui programos net ugniausių kapelą pasiūlė. Jo senutė motina padovanojo maudymosi kostiumą, gražios mėlynos spalvos, pargabentą iš Šveicarijos.

Po trijų metų slapstymosi viskas buvo atidengta. Ir tas įvyko labai atsitiktinai. S. ilipus į bokštą ir ruošiantis šuoliui, vienas parapietis stovėdamas arti prie garsiakalbio staiga suuko: "Kunigas Simon šuolio mažiau bijosi, negu pamokslu". Taigi, Robert Simon yra kunigas, tuoj praplūpo kalbėti visa minia. Žinia išsiplėtė po visą kraštą, aišku, pasiekė ir Paryžių.

Atsižvelgiant į kilnų tikslą visos organizacijos talkininkavo, neišskiriant ir kitų įsitikinimų žmonių ir taip bažnytėlė su elektriniais varpeliais buvo įtaisyta. Vis dėlto skola siekė dar per 600,000 frankų. Apie šį įvykį turėjo paaiškinti ir Besancon arkivyskupui Dubourg. Jis pritarė jo planui ir laimino.

Jau 1952 m. su savo programa buvo daug apkelaivęs, prisiartinio ir netoli Paryžiaus, bet nepraranda vilties, kad skola bus išmokėta. Juk jam, kaip dvasiškiui irgi nelabai malonu metai iš metų vykdyti tokią rizikingą rinkliavą. Laike keletos šuolių buvo apgadintas ir veidas (nuo susitrenkimo į vandenį). Reikia tikėtis, kad šiuo metu kun. R. Simon be skolų tvarko savo parapijos bažnytėlę ir ramiai atlieka skirtas pareigas.

Tai, tur būt, vienintelis bažnyčios istorijos gyvenime atsitikimas ir vienintelis sporte.

Iš šveicarų spaudos
—St. Linkutis

Prie "Naujienų" kai
priprasi — uarba, žinią,
—viską rasi.

Idomesnės sporto

žinios

Sov. S-gos ledo ritulio rinktinė Stockholme laimi prieš švediją 3:0.

Kalėdiniame krepšinio turnyre, kuris buvo pravestas Briusely, laimėtoju tapo graikų komanda Panpellionis A. C. baigmėje įveikusi jugoslavų Red Star (Belgradas) 67:56.

Davis Cup (taurę) laimėjo JAV lauko tenisistai Trabert ir Seixas nugalėję austrų rinktinę 3:2.

Neseniai prancūzų lauko t. k-da pralaimėjo prieš švedus 1:4. Prancūziją atstovavo "jaunasis" Jean Borotra (56 m.). Kažin ar daug mes turime tokių sportininkų, kurie jau 36 m. būdami užsidaro kiauče?!

Garsusis švedų futbolininkas Gunnar Nordahl, šiuo metu vis dar žaidžias už FC Mailand parašė knygą "Auksas ir žalioji veja (pieva)", kurios 80,000 egz. per kelias savaites buvo išparduota. Paklausa vis dar nemenkėja ir šiuo metu jau gauta apie \$15,000 pelno. Dabar dauguma rašytojų galvoja, kodėl jie nesą futbolininkais a la G. Nordahl.

Austrijos vienuolikė Vienna Wien neseniai buvo skaudžiai pavaišinta (1:3) ispanų k-dos Atletico Bilbao (II-ji pagal lentelę), bet grįžę Vienoj nugalė 3:1 Austria Wien ir pirmenybių eigoje vėl pirmauja.

Portugalija — Vokietija 0:3. Tai paskutinės vokiečių 1954 m. tarptautinės rungtynės. Pačios rungt. didelės spartos ir aukšto techninio lygio. Vokietijos rinkt. vėl sužibėjo pilnu aktyvumu Pospal, Ehrhardt, Herkenrath ir Juskowiak.

Wolverhampton Wanderers, Anglijos pirmaujanti futbolo komanda, kuri apkūlė rusų Spartaką 4:0, neseniai laimėjo ir prieš garsiąją vengrų komandą Honved 3:2. Honved sudėy žaidžia Puskas, Kocsis, Czibor, Borszik, Lorant ir naujasis rinkt. vartininkas Farago. Nežiūrint, kad vengrai jau 14 min. vedė 2:0 ir žiūrovų 57,000 miniai labai imponavo savo žaidimu, ypač vart. Farago savo paradais, anglai vienok nepasimetė ir II-me kėliny išnaudodami sunkią aikštę (šlapia ir klampu) susmugdė priešo atsparumą savo greičiu ir pelnė vertą pergalę.

Po dviejų dienų turėjo viešnagę II-ji vengrų ekipa Voeroes Lobogo ir baigė 2:2 prieš Chelsea (4 v. lentelėje).

Įvykstančiose ledo ritulio pasaulio p-bėse, kurios bus pravestos nuo 25. II — 6. III. Krefeldo, Duesseldorf, Koelno ir Dortmundio miestuose, Sovietų S-ga kaip 1954 m. meisteris jau pranešė apie savo atvykimą. Kanada ir JAV dalyvaus taip pat.

Didžiulė staigmena ledo ritulio rungtynėse buvo tarp Čekoslovakijos ir Švedijos Pragoje. Pirmąsias rungtynes švedai baigė 2:2 ir tikisi pergalės II-ose, bet 3:7 pasekmė įrodo čekų pranašumą.

1960 m. Olimpiados ruošimą Briusely remia belgų Olimpiniis k-tas ir miesto vyr. taryba, kuri paskutiniame savo posėdy pakartotinai pritarė 1951 m. rezolucijai į IOC, kad palaiko pirmąsias pozicijas.

Rusas Nenaschew kūjo mėtyme pastatė naują pasaulio rek. — 64,05 m. Jo "draugui" Kriwonossow, kuris Berne buvo dvigubu laimėtoju (pasaul. rek. ir Europos meist.) neilgai teko džiaugtis savąja pergale. Tai paskutinis ir, tur būt, geriausias 1954 m. pasaulinis lengv. atl. rekordas.

Italija pergyvena didelį sportinį džiaugsmą, kai jų vienuolikė laimi prieš Argentiną 2:0.

Kalėdų metų bandė "jėgas" rytų ir vakarų Berlyno futbolininkai. Kaip ir pridera vienos tautos sportininkams, ypač dar švenčių metu, rungtynės baigėsi 3:3.

Honved Budapest, Puskas diriguojama futbolo komanda, sausio mėn. daro iškylą į Vak. Europą. Numato rungtynes Vienoje, Turine (Italija), Antwerpene, V. Vokietijoje ar D. D. R. Lauksime vengrų pasirodymo.

— Savo auka palėngvink senelių sunkias tremties dienas!

Kuo 1954 metai buvo įdomūs astronomams

1954 metai buvo astronomams reikšmingi viena dėl to, kad 30 birželio turėjo įvykti pilnas saulės užtemimas ir antra, — kad Marsas turėjo savo "opoziciją", t.y. jo padėtis žemės atžvilgiu buvo viena iš arčiausių. Abu šie įvykiai būna gana reti ir prie gerų stebėjimo sąlygų gali duoti daug naudingos medžiagos astronomijos mokslui.

Saulės užtemimui stebėti buvo gana ilgai ruošiamasi. Tose vietose, kur šis pilnas užtemimas buvo matomas, t.y. šiaurės Amerikoje, Kanadoje, šiaurės Europoje ir k., astronomai iš anksto įtaisė savo stebėjimo instrumentus, tiksliai nustatė stebėjimo vietas padėti, sutvarkė ryšius su kitais punktais ir daug kito. Čia padėjo ta sąlyga, kad bemaž visus punktus galima buvo įtaisyti ten, kur technikos įrengimai jau buvo gerame stovyje, nes matomumo zona kaip tik lietė apgyventas vietas, o ne bet kokias dykumas ar žmonėms sunkiai prieinamas žemės plotus. Nors užtemimo laikas buvo gana trumpas (pilnas užtemimas truko apie 50 sekundžių!), tačiau daugelio punktų surinkta medžiaga neabejotinai duos daug darbo, o gal suteiks ir naujų duomenų tam ar kitam klausimui spręsti. Medžiagos apdirbimas ir įvertinimas užtruks dar ilgą laiką ir mums teks dar gerokai palaukti kol galutinės išdavos bus paskelbtos.

Marso opozicija su didžiausiu prisiartinimu prie žemės įvyko birželio 26 d. ši planeta buvo beveik visus vasaros mėnesius atstume apie 64 milijonai km ir tas sudarė geras stebėjimo sąlygas. Tik 1956 m. Marsas bus dar kiek arčiau žemei, šiaip gi teks laukti vėl dešimtmečius.

Marsas yra astronomams todėl įdomus, kad jisai yra bene vienintelis dangaus kūnas, ant kurio daleidžiama organinės gyvybės būvimas. Šių laikų stebėjimai per spalvotus filtrus lig ir patvirtina, kad vegetacija ant Marso reikia laikyti kaip ir esama. Šiuos teigimus vienok negalima daryti iš vienkartinų stebėjimų. Galutiniai rezultatai yra galimi tik po daugelio, net dešimtmečius daromus stebėjimus, parenkant kaip tik tuos, kurie buvo atliekami prie geriausių sąlygų. Todėl Marso padėtis 1954 metais ir patraukė ypatingą dėmesį visų astronomų, nes ir klausimas, kurį norima spręsti, yra svarbus ir įdomus: ar yra gyvybė kitose planetose, ar ne.

Be šių, sakykim, pagrindinių įvykių, buvo keli šalutiniai. Prie jų reikia priskaičiuoti: 1. KOMETOS: Kometa Abell turėjo pasirodyti ypač šviesi. Vienok tas nepasitvirtino. Stebėjimo sąlygos buvo nepergeriausios, nes kometa turėjo savo didžiausią šviesumą dienos metu, kai tuo laiku stebėti beveik neįmano-

ma.

Antra kometa — "Pons-Brooks" — kuri 1882 m. net tris mėnesius buvo matoma paprasta akimi, praėjo taip arti saulės, jog ją net buvo sunku rasti. Tik vienas dalykas pasitvirtino: — šios kometos kelias tiksliai supulė su apskaičiuotu, kuo patvirtino teisingumą kaip paties metodo, taip ir pačių skaičiavimų.

2. Nauji žemės mėnuliai.

Vasaros vidury viena žinių agentūra paskelbė sensacingą naujieną: — pietų Amerikos astronomas ir meteorų tyrinėtojas Dr. La-Paz atrado du naujus dangaus kūnus, kurie, nors ir maži budami, buvo mūsų žemės "pagauti" ir skraido dabar aplink kaip nauji mėnuliai. Daug astronomų pradėjo tuos mėnulus ieškoti, tačiau veltui. Astronomijos skaičiavimo institutas Heidelberg'e (Vokietija) tą Dr. La-Paz užklauskė, kaip čia su tais mėnuliais yra ir gavo atsakymą, kad jisai, La-Paz, niekad nėra naujų mėnulių radęs. Jis buvo tik viename mokslo žurnale parašęs straipsnį, kuriame nagrinėjo teoretinį klausimą, kaip galima apskaičiuoti tokių kūnų orbitą ir kelią, jeigu jie iš tikrųjų būtų pasirodę. Taip ši sensacija pasirodė muilo burbulu ir parodė kaip atsargiai reikia vertinti visas skleidžiamas žinias, ypač jei jos paeina iš pašalinių šaltinių*).

3. UFO's, arba skraidančios lėkštės.

Vienos (Austrija) universiteto observatorijos direktorius Prof. Dr. Hopmann visiškai paneigė mintį, kad skraidantieji objektai, kuriems dabar duotas UFO vardas (iš anglų kalbos — unknown flying objects), galėtų pas mus atkelti iš kitų pasaulių. Kaltininku tam, kad žmonės yra lig ir kažkokio psichozo pagauti, jisai laiko begalinį skaičių sensacingų straipsnių ir net veikalų, kurie pigiuose žurnaluose plačiai skelbiami. Jo teigimu UFO tema, moksliskai imant, yra tuščios kalbos.

Stuttgart'o (Vokietija) observatorijos darbuotojai laikė keletą paskaitų UFO klausimu. Visi paneigia mintį, kad UFO galėtų atskristi iš kitų pasaulio sistemų, o p. Siegfried Schöpfer'is net pasakė: "aš manau, kad galiu prieš Jus ir prieš mokslą atsakyti už tai, jei aš Jums pasakysiu: —

* Šiuo aš atitaisau tą vietą savo straipsnio (žiūr. Naujienos iš 26 spalio, 1954), kur buvau apie tuos mėnulus minėjęs. Tuo laiku paaiškinimas p. Dr. La-Paz dar nebuvo žinomas.

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JANUARY 8, 1955

The lady in the picture above, pleasantly engaged in dinner conversation, actually hears through her spectacles! This latest single-unit hearing aid that needs no cord to operate and looks like an ordinary pair of horn-rimmed eye-glasses has just been introduced in New York. Called "listeners" the new hearing aid is the first of its kind to be made available to the more than seven million hard-of-hearing Americans who need to wear a hearing aid but won't, mainly because of false pride and vanity, according to Leland E. Rosemond, president of Otaron Inc., Dobbs Ferry, New York, the makers. All of the parts found in a conventional type hearing aid—about 200 — are assembled in standard width and weight eyeglass frames. All wiring is invisible. A thin

colorless and flexible tube, about one inch long, leads from the bow directly to the ear and conducts sound. The microphone, normally positioned on the chest, is contained in the frame directly behind the ear.

"Now, for the first time in the 50-year old history of the hearing aid industry" Rosemond said, "we have taken the 'mechanical ear' off the chest and put it back where it belongs—on the head." Bothering clothing noises, so common with hearing aids worn on the chest, are completely eliminated.

The new "listeners" are powered by a tiny battery about the size of a dime which lasts about 180 hours and costs about 40 cents. They will be available in several different jewel and color combinations.

skraidančių lėkščių iš viso nėra". Jis nurodė daug pavyzdžių, kur liūdininkų matyti UFO buvo apgaulingi reiškiniai ar nesąžiningas šposas. Schöpferis suverčia kaltę amer. majorui Keyhoe už jo knygą, bet ypač tiems reporteriams ir korespondentams, kurie savo neatsakingais straipsniais užpildė lengvo turinio literatūrą, neatsiklausius tame reikale nusimanančių žmonių.

Anglų astronomas Dr. Porter, karališkos observatorijos Hurstmonceaux mokslo dalies vedėjas, pareiškė, kad jo manymu, skraidančių lėkščių nėra. Vienoje paskaitoje apie "kelionę į erdvę", jis nurodė, kad tokios temos yra tuo tarpu fantazijos ribose. Problema tokios navigacijos yra dar toli gražu neišspręsta. Teoretiškai imant, kelionė į Marsą truktų apie 8 mėnesius, į Jupiterį — 3 metus, o iki Saturno net 7 metus.

Žiūrėkime, ką atneš mums 1955 metai. — Velis

POPIEŽIAI IR LIETUVA

KUN. M. VALADKOS

Pati naujausioji

lietuviška knyga

246 puslapiai—Kaina \$2.50

Autorius kalba apie tragišką lietuvių tautos likimą, nagrinėja svarbesnius paskutinių šimtmečių įvykius, dokumentuoti naušviečia lietuviams primestą Viduramžių dvasią, lenkų apštalavimą mūsų gimtinėje, reformaciją, jezuitus ir kitus reikalus. Ypatin-gai plačiai paličia Amerikos lietuvių gyvenimą. Knyga sukurta pas autorių (1743 No. Sumner Ave., Scranton, Pa.) ir NAUJIENOSE. Knygų platin-tojai gauna nuolaidą. Knyga galima isigyti arba užsisakyti NAUJIENOSE, 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Be Krėvės raštų lietuvių literatūra būtų žymiai menkesnė! Krėvės kūrybą jūs geriau suprasi-te perskaite Chicago Lietuvių Literatūros Draugijos leidinį Vincas Krėvė - Mickevičius. Jo kaina \$1.00. Leidinį užsisakykit šiuo adresu:

NAUJIENOS,
1739 S. Halsted Street,
Chicago 8, Ill.

Aleksas Brinas

GENERAL CONTRACTOR

- Naujų namų statyba
- Namų remontavimas
- Vidaus įrengimai
- Garažų statyba

20 metų patyrimas
Greitas ir sąžiningas darbas

4339 S. Hermitage Ave.
FR 6-3922 LA 3-9719

SIUNTINIAI I LIETUVA

visus mokesčius
čia sumokėjus

100% apdrausta

DRABUZIAI
GYDUOLĖS
ir t. t.

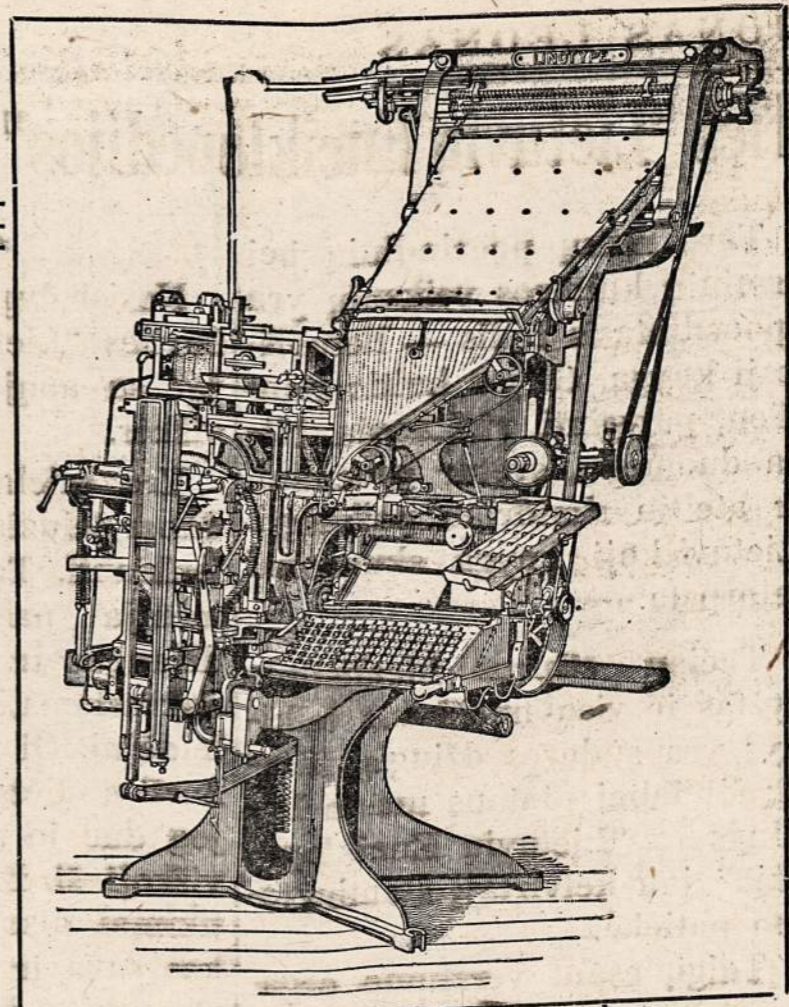
Jūsų giminės gausna be
jokių jėms išlaidų

CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.

220 SO. STATE ST., CHICAGO
Tel. WAbash 2-9354

Atdara šeštadien. iki 1:30 popiet.

NAUJIENOS ATLIEKA SPAUDOS DARBUS

NAUJIENOS spausdina laiškus, vokus (konvertus), atvirukus (post cards), pranešimus, priminimus, įvairios rūšies tiketus, tiketų knygutes, žinias apie pobūvius, vestuves, krikštynas, sukaktis, minėjimus, biznio atidarymus, išpardavimus, mokesčių knygutes, draugijų įstatus, konstitucijas, brošiūrėles ir knygas.

NAUJIENOSE galima pasirinkti įvairios rūšies ir įvairių spalvų popierių.

NAUJIENOS turi įvairių rūšių angliškas ir lietuviškas raides su nosinėmis, uodegutėmis, taškais, brūkšneliais, rageliais ir kirčiais.

NAUJIENOSE įvairūs darbai atliekami lietuvių arba anglų kalbomis.

NAUJIENOSE spaudos darbai atliekami greitai, švairiai, tvarkingai ir pigiai.

Čikagiečiai spaudos darbus gali atnešti į NAUJIENAS, o tolimesnių lietuvių kolonijų gyventojai spaudos darbus gali atsiųsti paštu. Gavę spausdinti norimą darbą laišku, jį tuojau išspausdinsime ir pasiųsime. Visa eilė lietuvių šitaip NAUJIENOSE jau dabar atlieka spaudos darbus.

Įvairiais spaudos darbais kreipkitės į NAUJIENAS, jos mielū norū tą darbą Jums atliks.

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois. Telef.: HAYmarket 1-6100

Ties "Lietuvių Enciklopedijos" 4-uoju tomu

Tarp mūsų pagrindinių bei esminių kultūros veiksnių yra spausdintasis žodis — lietuviškoji knyga. Gi jos buitis šandien, palyginti, rūškanota. Nėra duomenų, svetur gyvenant, ir ateitin skaidriau pažvelgti. Lietuviškoji knyga skurdokai tetarpsta.

Tačiau stiprus idealistinis ryžtas ir visų nuoširdus telkinys yra sudaręs džiugią išimtį: šit labai plataus masto leidinys — "Lietuvių Enciklopedija" jau ketvirtąjį stambų tomą patiekė.

Taigi, esant veržlumo organizuojant ir telkiant vertingą reikalą, susikaupia ir pakankamai visuomenės pritarimo.

"Lietuvių Enciklopediją" rengiant, ir vėliau, — o ypač paskutiniu metu, — spaudoje yra praūžę bei tebeaidi ir aštresnių bei kampuotų samprotavimų.

Tačiau į viską žvelgiant iš vėsesnės tolumos, aiškėja ir ryškėja vaizdas, jog vis dėlto kai kam būtų net ir visai miela, jog "Lietuvių Enciklopedija", atvirai tariant, sustotų...

Tačiau tai nesveiki linkėjimai ir prieš juos protestuoja "Lietuvių Enciklopedijos" rėmėjai, kurie Naujųjų metų angoje džiaugdamiesi praturtėjo nauju ir šauniu "Lietuvių Enciklopedijos" ketvirtuoju tomu.

Lietuvoje kitados klestėjo "Lietuviškoji Enciklopedija". Ji augo nepriklausomybės laikmečiu ir šiek tiek "gyvavo" okupacijoje ligi 1944 vasaros. Dabar ten jau daugiau dešimtmėtis tokia enciklopedija okupantui tik rakštis.

Ir ar atėjo anuomet laisvėmečiu Vilniuje ar Kaune pasigalvoti, jog po keliolikos metų svaigsi dinguose Amerikos knygynuose ir tik meteorinius trupinukus terasi tuometinės lietuviškosios knygos.

Taigi, Clevelando Public Library turi 7 tomus anos kauniškės "Lietuviškosios Enciklopedijos".

Kas čia ją užsakė ir kaip ji perkilo anuomet Atlantą — sunku suprasti. "Nesusipratis!..."

Kauniškės lapai jau gelsteli. O juos versdamas grauduliu atmeni, jog šitokius devynis tomus, lietuvi, palikai 1944 liepos 3 savo apleistame bute ten prie žalių žydinčių liepų Vilniuje, Gedimino gtv. 44-1. Tavo įkandin tarybinis "žmogus" iš imperialistinės komunistinės Rusijos (homo barbarus sovieticus), tur būti, juos "perskaitė" labai greit ir padėjo "Lenino lentynon" — paleido dūmais, ar sviedė į šiukšles...

Amerikietė knyginkė apstulbusi stebi kažkokį retą keistuolį, keistuoliškai verčiantį dulkiną Lietuvos "Lietuviškąją Enciklopediją". Jai neaišku, kodėl šis yra galvojančiai susikaupęs...

Norisi lyginti sveturinę dabarties "Lietuvių Enciklopediją" su anąja iš laisvosios tėviškės.

Yra miela pasigrožėti, jog dabar leidžiamoji yra toli pralenkianti. Tai ir gerai. O laimėtą pažangą tik reikia džiaugtis ir linkėti sėkmės redaktoriams, bendradarbiams, leidėjui. Gi ypač ištvėmės dabarties lietuviškajam žmogui, jog dar jo tebeplakanti lietuviškoji širdis visados būtų ištikimai alsuojanti visa kam, kas sava ir lietuviška.

— Ar yra priekaištų dabarties "Lietuvių Enciklopedijai"?

— O kaip gi, — šit ji leidžiama sveturyje, o ne Lietuvoje — tai esminis priekaištas.

Tačiau juo tegalima tik pasididžiuoti: tokios negandos metu įstengta leisti bendrinę "Lietuvių Enciklopediją"!

Tad supraskime visa, įvertinkime ką vykdome, džiaukimės bei remkime savąją visų "Lietuvių Enciklopediją".

Daugiau jai talkininkaukime. Ir jos redakcijai bendradarbių privalėtų paapstėti. Tada nereikėtų dažnokai sudejuoti, jog "Lietuvių Enciklopedija" kai ką praleidžia.

Gerai trys pirmieji "Lietuvių Enciklopedijos" tomai. Vertingas ir ketvirtasis, apimęs C—D raides (Chronografas — Dievaitis).

Jis suredaguotas ypatingai. C raidę redagavo Pranas Čepėnas, raides Č ir D — J. Girnius. Ligi Del — medžiagą peržiūrėjo vyr. redaktorius prof. Vaclovas Biržiška. Taigi, šiame tome įvyko redakcinis vingis.

Tai jau matyti ir iš turinio. Šit kai sugretini aną kauniškę ir naujosios tomą — pastebi, jog čia mažiau remtasi arba beveik visai nesiremta senąja. Krinta dėmesin ir nauji bendradarbiai.

Lituanistinė sritis yra tik pagerėjusi. Plačiau aptariamieji lietuvių rašytojai, — pav. A. Jakštas, S. Daukantas. Išsamiau apžvelgiama ir jų kūryba, o seniau tenkintasi tik rašytojų biografija bei bibliografija.

Ypač miela gerėtis tikrai stiprių lietuvių tautosakos ir tautotyros skyriumi. Tai Dr. Jono Balio, to kieto bei atkaklaus šios srities užsispyrėlio, svarus įnašas.

Svetimieji vardai duoti tik stambieji ir plačiau, gi smulkieji visai išmesti.

Prabangi puošmena, aptariant M. K. Čiurlionį, yra jo keturi kelių spalvų paveikslai.

Iš viso medžiagos įvairiais lietuviškaisiais reikalais yra daug ir ji, kaip sava, mielai įdomi. Iš eilės žvelgiant kai kas iš jų: Cicero ir Clevelando lietuvių, P. Cvirka, Čekiškė, Čičinskas, Čiobiškis, "Čiurlionio"

Gloria Vanderbilt, kuri buvo ištekejusi už Leopold Stokowskio, vieno labiausiai išgarsėjusio simfoninio orkestro dirigento, pareiškė, jog ji imsianti divorsą ir pradėsianti artistės karjerą. Gloria yra 30 metų amžiaus ir turi du vaikus. Ji yra milijonieriaus duktė.

ansamblis, Daina, Dainava, "Dainavos" ansamblis, Dainos draugija, dainų šventės, Daytono ir Danijos lietuviai, Darbėnai, Darsūniškis, Daugai, Daugailiai, Mč. Davaina-Silvestravičius, deivė, apaštališkojo sosto delegatūra, demarkacijos linija, Vladas Dembskis, deportacija, derliaus papročiai, Detmoldo ir Detroito lietuviai, Didysis Vilniaus Seimas, Diepholzo lietuviai, dievadirbiai, dievaitis ir kit.

Yra puikių lietuviškojo gyvenimo vaizdų: darželis Lietuvos kaime, Darsūniškio vartai, Dariaus ir Girėno laidotuvės Kaune, darbas Lietuvos laukuose; Danijos, "Dainavos" bei "Čiurlionio" ansambliai, dainų šventės, paminklas Lietuvos kariams Červonkoje, Dr. V. Kudirkos paminklas Clevelande, vasario 16 gimnazija Vokietijoje, derlius į kluoną Lietuvoje, pabaigtuvės, sovietų vagonuose 1941 m. deportuojami lietuviai, demarkacijos linijos gairių deginimas 1939, demarkacijos linija su lenkų parašu "Do Litwy", pušelėmis apaugęs geležinkelis demarkacijos linijoje, kanalas Nemuno deltoje, Nidos kopos, Nemunas Dainavos krašte ir kt.

Kai kas yra ir ypač įdomu iš "Lietuvių Enciklopedijos" patirti. Kalbant apie Praną Dielininkaitį (532 psl.) patvirtinta, jog "1938 D. (ielininkaitis) aktyviai dalyvavo opozicinėje "Bendrojo Žygio" veikloje... Gi anuomet į visokius "žygininkus", jų veiklai stiprinti, ėjo ir nacių vokiečių pinigine parama. Žygininkai laikėsi tada vokiečių terorizuojamoje Klaipėdoje, ir ten vokiečių naciškojo elemento atjaučiami bei stiprinami, leido savąja "spauda". Gaila tik, jog "L.E." antrajame tome (379 psl.) nėra aptartas, matyti sąmoningai,

"Bendras Žygis". Tenurodyta jo žiūrėti kai bus "Žygis". Palauksime.

J. Girnius yra platokai aptaręs demokratiją (439, 440 psl.). Tačiau gaila, jog jis nėra visai palietęs demokratijos lietuvių tautos bei Lietuvos valstybės gyvenime. Tai stambi enciklopedijai spraga. Demokratija pas lietuvius yra išėjusi ir tebeina įvairų kelią.

J. Rimašauskas yra netikslus kalbėdamas apie "Lietuvos Darbo Sąjungą" (321 psl.). Tokia "forma" teveikė 1940 m. okupantų NKVD. Taip pat J. Rimašauskas yra netikslus ir apie pasirašiusius "liaudies seimo rinkimų platformą". Tarp ją pasirašiusių yra pavardžių ir visos eilės būdingų lietuvių. Istorijos tiesai juos visus reikėjo patiekti.

J. Gimbuto kažkam nukaltas "dangorėžis" (273-275 psl.) yra netikslus. Jis tikrai nepakeis jau senai išgyvenusio "dangoraižio". Be to, J. Gimbutui derėjo pasinaudoti naujesne, o ne 1937 m. literatūra.

Tai pluoštas žvilgsnio į vieną reikšmingiausių mūsų dabarties leidinių. Gi iš viso "Lietuvių Enciklopedija" eina geru keliu. Ir bus daug pasidaryta bendrajam lietuviškajam reikalui, kada pasirodys užbaigiamasis bendrinės "Lietuvių Enciklopedijos" tomas su Ž raide. O šiemet laukiame kokių 5 naujų brandžių tomų.

Tėvams ir vaikams

yra malonu kai gražiame vežimėlyje vežamas vaikas (Europiejiškame). Apie tuos vežimėlius gausite visas informacijas ir katalogus pas J. Karvelį, 3322 So. Halsted Street, Chicago, Ill. Tel.: YArds 7-0677. (Sk.)